

/// Stratégia és pandémia

===== *Beszámoló, 2020* =====

ABTL

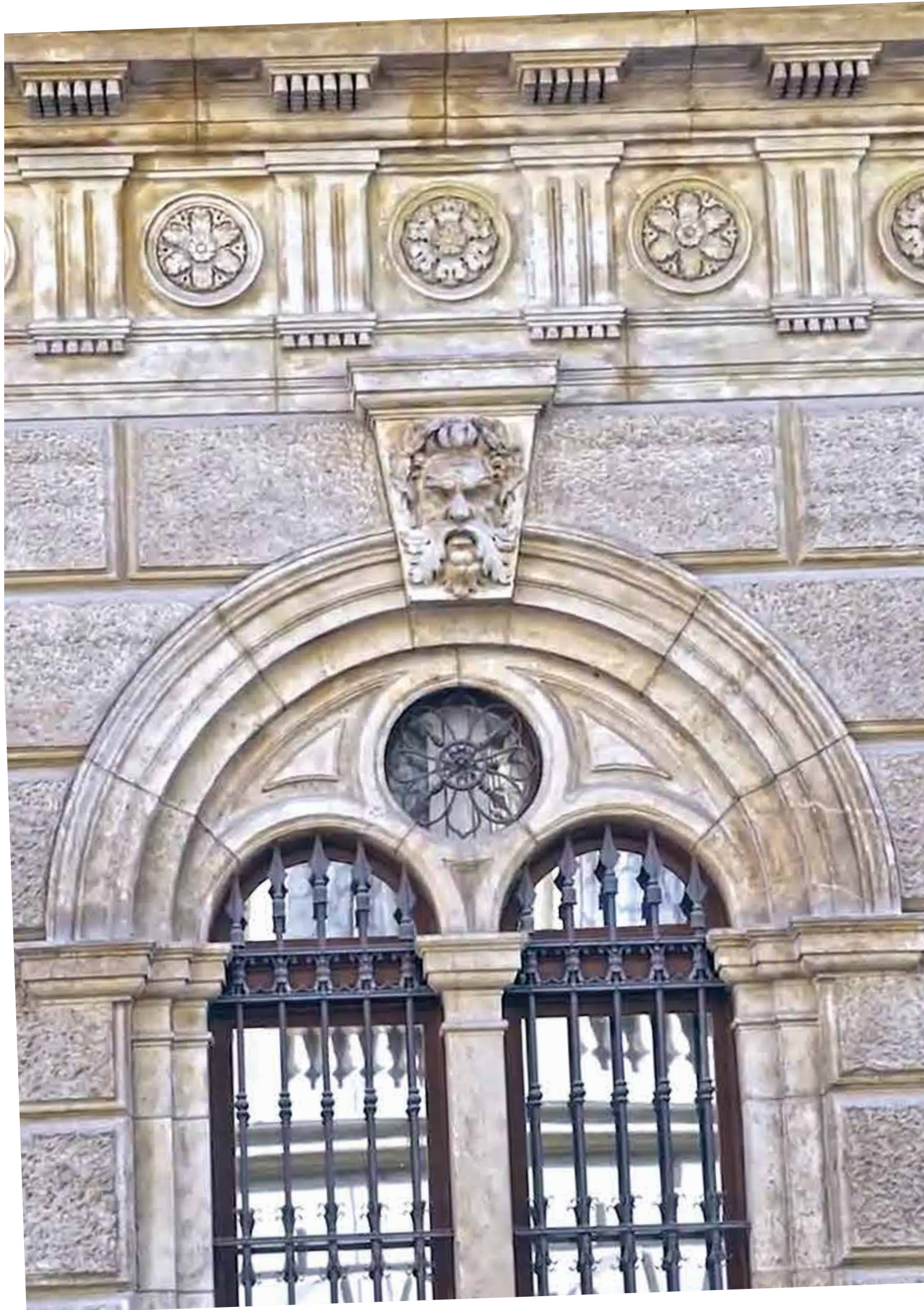
**Állambiztonsági
Szolgálatok
Történeti
Levéltára**

/// Tartalom

1. fejezet = Stratégia és pandémia	3. oldal
2. fejezet = A Levéltár működésének jogi háttere	7. oldal
3. fejezet = Szakmai programok és eseménynapló	9. oldal
4. fejezet = Személyzeti helyzet	23. oldal
5. fejezet = Az iratkezelés közlevéltári felügyelete	25. oldal
6. fejezet = A levéltári állomány gyarapodása	27. oldal
7. fejezet = Állampolgári ügyek intézése	29. oldal
8. fejezet = Kutatószolgálat	33. oldal
9. fejezet = Levéltári feldolgozás, állományvédelem, informatika	37. oldal
10. fejezet = Tudományos és közművelődési munka	41. oldal
11. fejezet = Gazdálkodás	45. oldal
12. fejezet = Publikációk, 2020	53. oldal ///

/// **Stratégia és pandémia**

=== Titkosszolgálati Levéltár a 21. században =====

A Történeti Levéltár 2020. évi működésének kereteit és alapvető fejlesztési céljait a 2019-ben elfogadott és a tárgyévben útjára indított hétéves intézményfejlesztési stratégia határozta meg. A **Titkosszolgálati Levéltár a 21. században** címet viselő dokumentum azokat a prioritásokat határozza meg és ütemezi, amelyek révén az intézmény a szakmai tartalmat a legkorszerűbb eszközökkel közvetítő, nyitott állambiztonsági archívummá, a korszak megismertetésének kulturális–tudományos központjává, valamint a legszigorúbb titokvédelmi követelményeknek is megfelelő, hiteles nemzetbiztonsági levéltárrá válhat. A levéltári szolgáltatások igénybevételének földrajzi és időbeli korlátait igyekszik lebontani a fenti stratégia azon célkitűzése, hogy már a ciklus első felében mind a kutatói, mind pedig az állampolgári kutatás a regisztrációtól az adatszolgáltatásig igénybevehető legyen az interneten keresztül is, teljes körűvé váljon tehát mind az **e-kutatás**, mind pedig az **e-ügyfélszolgálat**. Ugyancsak a levéltári tudás „társadalmasítását” szolgálja a program szerint az ÁBTL által indított **kutatói, közművelődési és oktatási programok** összessége – kiemelten az ún. **Topotéma Projekt** – amelyek a kor információtechnológiai színvonalán, de szigorú szakmai követelményeknek is megfelelő módon láttatja az 1990 előtti államvédelem/állambiztonság saját világát és az általa dokumentált Magyarországot. Nem kevésbé fontos eleme ennek a megújulásnak a sok okból hiányos **állambiztonsági iratanyag pótlása és gyarapítása** külföldi archívumok, hazai levéltárak, valamint magánirat-hagyatékok feltárása és forrásaik hasznosítása révén. A fentieknél – egyelőre – talán kevésbé látványos oldala a hétéves fejlesztési programnak az infrastrukturális és informatikai felkészülés az **1990 utáni nemzetbiztonsági szolgálatok elektronikus iratainak archiválására**, illetve hosszú távú, hiteles megőrzésére.

A fenti hétéves fejlesztési terv a nyitóévre, vagyis 2020-ra alapvetően az **új integrált informatikai rendszer** tervezését és a szükséges **infrastrukturális beruházásokat**, az **interaktív kiállítási és közösségi tér** tervezését, a **levéltári topográfiai adatbázis** („Topotéma”) tervezését, valamint a külföldi archívumokban (elsősorban a romániai CNSAS levéltárában) fellelhető, állambiztonsági vonatkozású **Hungarika-anyagok másoltatását** irányozta elő. Mivel 2019 második felében ezeknek a fejlesztéseknek az adminisztratív és pénzügyi előmunkálatait elvégeztük, felállítottuk az egyes területekért felelős munkacsoportokat, minden egyes részfeladathoz felelősöket és ütemtervet rendeltünk, 2020 első hónapjaiban elkezdődhetett a hétéves intézményfejlesztési stratégia megvalósítása.

==== *A koronavírus-járvány* =====

Két és fél hónap után azonban a **koronavírus-járvány első hulláma** elérte a Történeti Levéltárat is. Március 16-án a fenntartó jóváhagyásával és más közlevéltárakkal összehangoltan az intézmény kénytelen volt nyilvános szolgáltatásait (ügyfél- és kutatószolgálat, rendezvények, intézménylátogatások, előadások, könyvbemutatók) azonnali hatállyal felfüggeszteni és munkatársai többségét átirányítani **otthoni munkavégzésre**. Az átállás alapjaiban érintette a Levéltár feladatellátását és a munkavégzés jellegét. Az eredeti levéltári iratok használata az otthoni munkavégzés során természetesen nem lehetséges, ezért az állampolgári és kutatói iratelőkészítés, illetve az egyéb célú adatszolgáltatás márciustól csak a már korábban elkészült elektronikus vagy papír alapú másolatok révén, illetőleg nagyon korlátozott mértékben a levéltár falai között folytatódhatott. Mivel ebben az időszakban a levéltár informatikai rendszere és információbiztonsági megoldásai még nem garantálták az online munkavégzés során a személyes adatok szükséges védelmét, a munkatársak többsége olyan adatrögzítési, adatbázis-építési, digitalizálási, kutatási vagy közművelődési feladatokat látott el, amelyek során vagy nem kezeltek védendő személyes adatokat, vagy pedig azt offline módon, biztonságos informatikai környezetben teheték meg. A pandémia következtében ideiglenesen szüneteltetni kellett ugyan a levéltár személyes kontaktus igénylő közönségkapcsolati tevékenységét, az intézmény – évekkel ezelőtt bevezetett – online ügyfélszolgálatát azonban folyamatosan fogadta az állampolgári kéréseket és ezek feldolgozása – habár korlátozott kapacitással – mindvégig folytatódott. Az állampolgári adatszolgáltatás és a tudományos kutatás statisztikai adataiban, és a sajnálatos módon megnövekedett várakozási időkben egyértelműen tükröződik ugyan a koronavírus-járvány és a kényszerű bezárás hatása, azonban az információk kárpótlás és a jogérvényesítés lehetősége mindvégig biztosított volt bárki számára. A pandémia okozta részleges bezárás viszont **lehetőséget teremtett** olyan feladatok és fejlesztések elvégzésére, amelyekre egyébként vagy egyáltalán nem, vagy csak hosszú évek alatt lett volna lehetősége az intézmény munkatársainak.

A kényszerű részleges bezárás időszakára több **prioritást** határozott meg az intézmény vezetése: 1. a munkatársak, kutatók és az ügyfelek egészségének lehető legmagasabb szintű védelme, 2. a levéltári szolgáltatások alapvető szintjének fenntartása, 3. az otthoni munkavégzés lehetőségének biztosítása a lehető legszigorúbb adatvédelmi rendszabályok betartása mellett, 4. a feladatellátás átszervezése, a korábban időhiány miatt háttérbe szorult, a Levéltár épületén kívül is végezhető adatrögzítési, ellenőrzési, feldolgozási munkák felgyorsítása, 5. az Eötvös utcai épületben esedékes energiahatékonysági és egyéb korszerűsítési munkálatok elvégzése, 6. a hétéves intézményfejlesztési stratégia aktuális feladatainak maradéktalan ellátása.

ÁBTL e-kutatás

DIGITÁLIS KUTATÓI PÉLDÁNYOK ▾

DIGITÁLIS MÁSOLATOK ▾

FIÓKKEZELÉS

KIJELENTKEZÉS

kutató

Felhasználói útmutató letöltése

2111/2020

Megrendelőlap: kutatoi-kerelem-5-15.pdf

Nyilvántartási szám: 999/k

Dosszié 1

Jelzet 1: A-1363/3

Készült digitális kutatói példány? (1): Igen

összesen: 197

Automatikus nagyítás

V. Az imperialista titkos szolgálatok és ügynökségük akadémikájának munkája a magyar állam ellen 1945-1949 között

/ ÁBTL e-kutatás /

==== Új kihívások =====

A fentiekben túl az év első harmadában a 2019. évi CVII. törvény hatálya alá kerülő munkatársi gárda számára elő kellett készíteni az álláshelyi besorolásokat, szabályozni az adott álláshelyen ellátandó feladatokat, meghatározni a vonatkozó bérkereteket, valamint az egyes munkatársak besorolását és illetményét, illetőleg több ponton szervezeti változásokat hajtottunk végre és új Szervezeti és Működési Szabályzatot adtunk ki.

A 2020. év során az alapfeladatok korlátozott, de folyamatos ellátása mellett a Történeti Levéltár minden korábbinál aktívabb és sikeresebb pályázati tevékenységet folytatott. Az EMMI „Közlevéltárak 2020. évi működési célú támogatása” pályázat keretében a Levéltár a *Jeltelenül elföldelve (A politikai megtorlások során életüket vesztett személyek, 1945–1967)* című online adatbázis (www.jeltelenul.hu) létrehozására és tartalmi feltöltésére, valamint „Az első szabad választék – A rendszerváltás plakátjai az állambiztonsági dokumentumok tükrében” című ingyenes kiadványa részesült támogatásban. A Levéltár támogatást nyert a Nemzeti Kulturális Alaptól is a *Betekintő* című online folyóirat 2020. évi megjelenítésére. Mindezekben túl az EMMI az év során külön pályázatban támogatta a Történeti Levéltár és Budapest Főváros Levéltára közös projektjét mintegy százezer fólíó közlevéltári iratanyag tömeges savtalanítására és restaurálására. Ez utóbbi pályázat célul tűzte ki, hogy a két befogadó intézmény saját iratanyaga mellett más, erre fordítható saját forrással nem rendelkező közlevéltárak veszélyeztetett dokumentumegyütteseinek megmentését is segítse az állományvédelmi munka. A fentiek alapján a Történeti Levéltár a Semmelweis Egyetem Levéltára, valamint Vác Város Levéltára iratainak restaurálásában és konzerválásában működött közre.

Kiemelten készült az intézmény a 2020. évi **Kulturális Örökség Napjai** című rendezvényre 2020 szeptemberében, azonban az akkor újra romlásnak indult járványügyi helyzetben a programokat csak korlátozott létszámmal, raktárlátogatások és egyéb tömeges rendezvények nélkül lehetett megvalósítani. A szeptember végi hétvégén ezért a rendszerváltás 30. évfordulójának tematikájához kapcsolódó tervezett kiállításokat („*Az első szabad választék*”, „*Ez a szabadság nem az a szabadság*”), könyvbemutatókat, beszélgetéseket **virtuális formában** készítettük el, melyek azóta is elérhetők az intézmény honlapján. Ugyancsak ehhez az eseményhez kötődően – a személyes épületbejárást kiváltandó – mutatta be a Levéltár az Eötvös utcai épületet, illetve az információs kárpótlás folyamatát ismertető, 2020-ban készült **rövidfilmjeit** is.

A járványhelyzet felgyorsította egyfelől a Levéltár online szolgáltatásainak fejlesztését és bevezetését, másfelől viszont a tudományos élet és a közművelődési tevékenység hagyományos formái – konferenciák, egyetemi kurzusok, rendkívüli történelemórák, intézménylátogatások – az elmaradt vagy elhalasztott események miatt komoly hátrányt szenvedtek. Ennek ellenére a Levéltár munkatársai az év során **5 önálló kötettel** – köztük hazai és nemzetközi konferenciakötettel, állambiztonsági biográfiagyűjteménnyel, valamint jog- illetve helytörténeti monográfiával – és **több mint nyolcvan tudományos és ismeretterjesztő publikációval** járultak hozzá az 1990 előtti korszak megismeréséhez és megismertetéséhez.

Az év során megújult a Levéltár 14. évfolyamába lépett folyóirata, a **Betekintő** is: másfél évtized kizárólagos online működés után ez évtől – az internetes megjelenés mellett – már hagyományos, **nyomtatott periodikaként** is eljut a könyvtárakba, egyetemekre és más szakmai műhelyekbe a lap.

Jelképesnek is tekinthető, bár az érintettek számára nagyon is gyakorlati jelentőségű – a hazai közlevéltárak közt elsőként – az **e-kutatási szolgáltatás** bevezetése 2020 decemberében, így a Levéltár által őrzött iratanyag elérését az intézmény földrajzi és időbeli akadályoktól, és a járványügyi korlátozásoktól is függetleníteni tudta.

Összességében elmondható, hogy a Történeti Levéltár a pandémia első évét alapfeladatainak folyamatos, bár kényszerűen csökkentett ütemű ellátása mellett a „**home office**” munkafolyamatok és **infrastruktúra kialakítására**, a **hétéves intézményfejlesztési stratégia** időarányos teljesítésére, a levéltári és tudományos **háttérfeladatok** előtérbe helyezésére, az **online közművelődési tartalmak** előállítására és publikálására, az **internetes kutatási szolgáltatás** kiépítésére, illetőleg székhelyének **energiahatékonysági korszerűsítésére** fordította. A járványhelyzet lassítani tudta ugyan az iratanyag rendeltetésszerű használatát az információs kárpótlásban és a tudományos kutatásban, de a jogérvényesítés lehetősége mindvégig biztosított volt az állampolgárok és a kutatók számára egyaránt. Az év végére pedig legalább az utóbbi téren új, magasabb szintű és hatékonyabb szolgáltatást is bevezethetett a Történeti Levéltár. ///

/// A Levéltár működésének jogi háttere

A Történeti Levéltár munkájának jogi alapjait továbbra is az elmúlt rendszer titkos-
szolgálati tevékenységének feltárásáról és az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti
Levéltára létrehozásáról szóló 2003. évi III. törvény, a köziratokról, a közlevéltárakról
és a magánlevéltári anyag védelméről elfogadott 1995. évi LXVI. törvény, a minősített
adat védelméről rendelkező 2009. évi CLV. törvény, a 2011. évi CXII. törvény az informá-
ciós önrendelkezési jogról és az információszabadságról, a közlevéltárak és nyilvános
magánlevéltárak tevékenységével összefüggő szakmai követelményekről kiadott 27/2015.
(V.27.) EMMI rendelet, valamint a Levéltár Szervezeti és Működési Szabályzata hatá-
rozták meg.

==== *Illetékesség* =====

A 2003. évi III. törvény hatálya kiterjed a következő iratokra és adatokra:

- >>> a Belügyminisztérium volt III. Főcsoportfőnökségénél, ennek területi és helyi szerveinél, illetve elődeiknél (a Magyar Államrendőrség budapesti és vidéki főkapitányságának Politikai Rendészeti Osztályain és a Gazdasági Rendészeti Osztályok operatív csoportjaiban, a Magyar Államrendőrség Államvédelmi Osztályánál, a Belügyminisztérium Államvédelmi Hatóságánál, az Államvédelmi Hatóságnál, 1953 és 1956 között a Belügyminisztérium államvédelmi feladatokat ellátó szervezeti egységeinél, a Belügyminisztérium Politikai Nyomozó Főosztályánál), a Belügyminisztérium Határőrség Felderítő Osztályánál, valamint a Honvédelmi Minisztérium volt Katonapolitikai Osztályán, a Katonapolitikai Csoportfőnökségén, a Katonai Elhárító Főcsoportfőnökségén, a IV. Főcsoportfőnökségén, a Magyar Néphadsereg Vezérkara 2. Csoportfőnökségén, a Belügyminisztérium volt Külügyi Osztályánál, a Nemzetközi Kapcsolatok Osztályánál, a Belbiztonsági Osztályánál, az Állambiztonsági Operatív Nyilvántartó Osztályánál keletkezett és irattári anyagukba tartozott iratok;
- >>> az első bekezdésben fel nem sorolt, de a Belügyminisztérium volt III. Főcsoportfőnökségénél és elődeinél, a Honvédelmi Minisztérium volt Magyar Néphadsereg Vezérkara Felderítő Csoportfőnökségénél és elődeinél keletkezett és anyagukba tartozott iratok;

/ A Levéltár raktára /

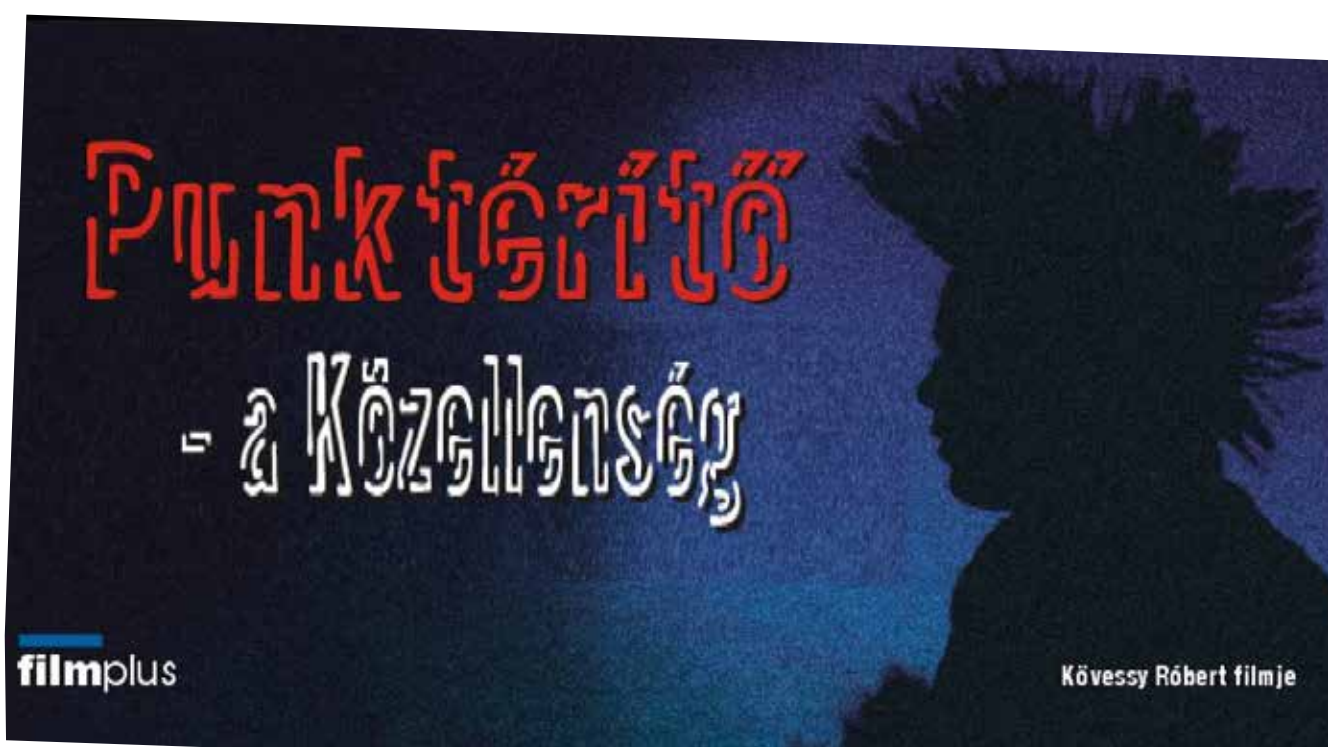
- >>> a Belügyminisztérium Személyzeti Főosztályánál a Belügyminisztérium III. Főcsoportfőnökségének alkalmazottaival és a „titkos”, illetve a „szigorúan titkos” állományú munkatársaival kapcsolatban keletkezett és irattári anyagukba tartozott iratok;
- >>> az egyes fontos, valamint közbizalmi és közvélemény-formáló tisztségeket betöltő személyeket ellenőrző bizottságnál keletkezett és irattári anyagukba tartozott iratok;
- >>> az 1945. január 1. és 1960. április 1. között a magyar hatóságok határozata alapján végrehajtott, zárt táborszerű fogva tartásra (internálás, kényszermunka), közbiztonsági őrizetre, kényszerlakhely kijelölésre (kitelepítés) vonatkozó iratokból a Belügyminisztériumban kialakított gyűjtemény;
- >>> az egykori Belügyminisztériumban vagy más államigazgatási szervnél keletkezett, valamint a már más közlevéltárakban és nyilvános magánlevéltárakban őrzött államvédelmi, illetve állambiztonsági adatokat is tartalmazó iratok másolata;
- >>> a Levéltár a fent felsoroltakon túl jogosult a nemzetbiztonsági szolgálatok iratainak átvételére és kezelésére is. ///

3. fejezet =

/// Szakmai programok és eseménynapló

2020. január 8. = DokuFilmklub

A *Punktérítők – A Közellenség* című, 2000-ben készült dokumentumfilmet láthatták az érdeklődők.

A film vetítése után **Kövessy Róbert** filmrendezővel Pócs Nándor és Szőnyi Tamás, a Történeti Levéltár munkatársai beszélgettek.

A '80-as évek elejétől az állambiztonsági csápok egy addig ismeretlen társasággal, a punkokkal találták szembe magukat. A veszprémi *Közellenség* együttes pályafutása csak néhány próbára és a híres győrszentiváni fellépésre volt elég, mert első koncertjüket a rendőrség húsz perc után leállította, a tagokat izgatás vádjával bíróság elé állították, két év börtönre ítélték. A filmben a zenekar tagjai évtizedek távlatából idézik vissza az eseményeket és arra is választ kaphatunk, mi a végzete egy köztörvényes és politikai bűncselekményekre felesküdt szubkultúrának.

2020. január 9. = Történelmi Kávéház

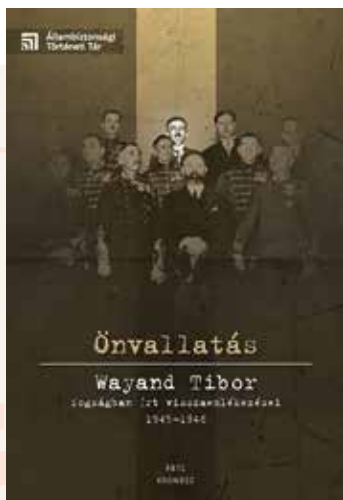
A 2020. januári rendezvényen **Saad József** szociológus, az ELTE docense, a Telepesek Társadalmi Múzeum Alapítvány vezetője *A militarizált Hortobágy 1950–1953* címmel tartott előadást.

= Séta a titkok házában

Az előadást megelőzően **Palasik Mária** osztályvezető tartott intézménybemutató vezetést.

2020. január 28. = Wayand Tibor fogságban írt vissza- emlékezései, 1945–1946

Varga Krisztián könyvét Dr. Kovács Tamás történész, a Holokauszt Emlékközpont igazgatója mutatta be a Levéltárban.

A könyvben Wayand Tibor fogságban írt „visszaemlékezéseihez” Varga Krisztián írt bevezetőt, szerkesztette és látta el jegyzetekkel. Wayand írásai nem sorolhatók a hagyományos memoáriróadalomhoz, keletkezésük ugyanis szorosan összefüggött a Péter Gábor vezette politikai rendőrség nyomozásával. Ezért inkább tekinthetőek kihallgatási jegyzőkönyveknek: egyszerre szólnak írójuk életútjáról és az 1920-1944 közötti korszak politikai rendőrségének kulisszatitkairól, s némi ízelítőt is kapunk általuk a második világháború utáni államvédelem nyomozási módszereiből és játszmáiból.

DokuFilmklub

Novák Tamás filmje, a *Cinema Inferno* került bemutatásra. A filmvetítést követő beszélgetésen a Levéltár vendége volt a rendező, **Novák Tamás**, illetve **Ötvös István** történész, a Nemzeti Emlékezet Bizottságának tagja.

A 2014-ben készült magyar oknyomozó dokumentumfilm nem személyek vagy életutak mentén vezet végig a kirakatpercek eseményein, hanem egy másik film, a *Vesszenek az árulók* című propagandafilm háttér munkáiba és rejtélyes sorsába enged bepillantást. A történet felgöngyöltése közben, aminek során a stáb egészen Moszkváig is eljutott, egyúttal mélyreható képet kapunk Rákosi Mátyás diktatúrájáról, a kirakatpercek belső logikájáról, módszereiről, kegyetlenségéről.

2020. február 13. = Történelmi Kávéház

Programsorozatunk keretében **Ötvös István** történész, a Nemzeti Emlékezet Bizottságának tagja tartott *A karhatalomtól a munkásárséig – egy rendszer születésének antinómiái* címmel előadást.

Egy politikai rendszer születésének körülményei alapvetően kihatnak a létrejövő rendszer egészére. Bár a történelmi szakirodalomban régóta viták tárgya, hogy a Rákosi, illetve a Kádár nevével fémjelzett politikai rezsimek mennyiben kontinuusok egymással, a karhatalmi erők körében végzett újabb kutatások alapján egyre nyilvánvalóbb, hogy a Forradalmi Ezredek 1956. novemberi megalakulása nem csupán az új politikai hatalom rendfenntartó erőinek megalakításáról szólt. Az előadás az 1956 novemberétől 1957 januárjáig terjedő időszakot, vagyis a Kádár-korszak születésének szürke zónáját vette górcső alá. A rendszer születésének ez az időszaka eddig sok szempontból homályban maradt.

= Séta a titkok házában

A program keretében az előadás előtt **Szekér Nóra** történész, az ÁBTL munkatársa vezetésével a látogatók megismerkedhettek az épület történetével és a Levéltár munkájával.

2020. február 25. = Bányászakták a Rákosi-korszakból

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület nagyváradi székhelyén Cserényi-Zsitnyányi Ildikó ezzel a címmel nyitott meg kiállítást és tartott előadást a témában.

2020. március 4. = DokuFilmklub

A Lélek és betű – Portréfilm Jelenits István piaristáról című filmet mutattuk be. A vetítést követő beszélgetésen vendégünk volt **Jelenits István**, **Novák Tamás**, a film rendezője, illetve a film ötletgazdája, **Maróti-Agóts Ákos**.

„A néma Gonosz kölcsönkérte a Jóság nyelvét, s lármává degradálta” – szölte Jelenits István 1978-ban *Lélek és betű* címmel megjelent, a Szentírás magyarázatait egybegyűjtő könyvének mottója.

2019-ben, örökfogadalmának 60. évfordulójára egykori tanítványa készített róla portréfilmet. A legendássá vált piarista atya beszél az életéről, amely hű lenyomata a 20. századi magyar történelem viszontagságainak.

=== 11

2020. március 12. = Történelmi Kávéház

Kávássy János Előd *Magyarország prokonzulja – Mark Palmer diplomáciai és belpolitikai tevékenysége Magyarországon (1986–1990)* címmel tartott előadást program sorozatunk keretében.

Mark Palmer budapesti amerikai nagykövet 1986–1991-es magyarországi tevékenysége a rendszerváltás egyik legismertebb, legrendhagyóbb története. Méltatói szerint Palmer a magyar átalakulás egyik legfontosabb külső aktora. Ellenfelei szerint „a csokornyakkendős nagykövet” saját személyes preferenciáit követve, diplomáciai hatáskörén messze túllépve, durván beavatkozott a mindinkább forrásba jövő magyar belpolitikába...

/ Mark Palmer /

= Séta a titkok házában

A program keretében a látogatók Jobst Ágnes, az ÁBTL munkatársa vezetésével megismerkedhettek az épület történetével és a Levéltár munkájával.

2020. március 16. = Veszélyhelyzet

Magyarország Kormánya az új koronavírus-járvány miatt 2020. március 11-én Magyarország egész területére veszélyhelyzetet hirdetett ki. Cseh Gergő Bendegúz főigazgató a koronavírus (Covid-19) fertőzések terjedésének megakadályozására, a munkavállalók és a Levéltár szolgáltatásait igénybe vevők védelme érdekében intézkedési tervet adott ki. A rendkívüli helyzetre tekintettel bezárt az ügyfélszolgálat és a kutatóterem, és bizonytalan időre fel kellett függeszteni valamennyi meghirdetett nyilvános programot és a hivatalos utazásokat. Az elektronikus és a postai úton érkezett állampolgári kérelmeket a veszélyhelyzet időtartama alatt is befogadta és intézte a Levéltár.

2020. március 17. = Home office

A Történelmi Levéltár Főigazgatójának *Az otthoni munkavégzés szabályairól szóló 5/2020. számú utasítása* alapján megkezdődött a Levéltár munkatársai számára az otthoni munkavégzés lehetőségének kialakítása.

2020. március 29. = Betekintő 2020/1. szám

Megjelent Levéltárunk online tudományos folyóiratának 2020. évi első száma, amelynek tartalma:

/ Levelek titkos felbontására használt készülék /

Jobst Ágnes: *Az 1989-es év magyar eseményeinek sajtóvisszhangja Ausztriában.*

Rapali Vivien: *„Operatív szempontból nem használható” – Töréspontok és pártállami érdekek egy tudós karrierútjában.*

Máthé Áron: *A kommunista szervezésű polgárőrségek mint a „demokratikus” rendőrség előfutárai.*

Miklós Dániel: *Megfigyelések egy túrtté vált sportágról. Carlo Passalacqua és a rögbi meghonosítása Magyarországon a belügyi iratok tükrében.*

Argejó Éva: *Egy megcsalt szerelmes kálváriája – Vajda Tibor államvédelmi tiszt színéváltozásai az emigrációban.*

Ungváry Krisztián: *Tabudöntő tételek?*

Papp István: *A Jurtától a Hősök teréig.*

2020. május 1. = Új Szervezeti és Működési Szabályzat

Hatályba lépett az intézmény új – az időközben történt jogszabályi változásoknak megfelelően aktualizált – Szervezeti és Működési Szabályzata, valamint az álláshelyekkel kapcsolatos 6/2020. számú utasítás.

2020. június 1. = Az irodai munkavégzés újrakezdése

A járványügyi intézkedések enyhítése következtében a Levéltár munkatársai visszatértek az otthoni munkavégzésből.

2020. június 26. = Betekintő 2020/2. szám

Megjelent Levéltárunk tudományos folyóiratának 2020. évi második negyedévi száma, amelynek tartalma:

Takács Tibor: *A forradalom mint emlék(mű) és (mű)történelem: 1972. március 21.*

Medgyesi Konstantin: *„Az orvos azt mondja, az a bajom, hogy én örökké az én felelősségemre gondolok.”*

Polgár Péter Antal: *Gomb- vagy KGB-ügynök volt-e Freimann Lajos?*

Novák Attila: *„Az egységes zsidó népi kultúra feltételei már kialakultak.”*

Małgorzata Dajnowicz: *A Női Liga működése a népi Lengyelországban.*

Bandi István: *Az 1989-es romániai forradalomba való magyar beavatkozás kérdése.*

Kis Péter: *Bölcsészhallgatók forradalma.*

2020. június 29. = A kutatóterem újranyitása

A Levéltár kinyitotta kutatótermét, így – rendkívüli biztonsági szabályok mellett – a kutatások folytatása ismét lehetővé vált. A veszélyhelyzet miatti bezárásokat figyelembe véve a korábbi évek gyakorlatával ellentétben augusztusban nem zárt be a Levéltár.

2020. július 1. = Recsk – kényszermunkatáborok,

1950–1953

Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára és Recsk Nagyközség Önkormányzata közötti együttműködési megállapodás alapján 2020. július 1. és 2020. november 15. között ismét látogatható volt a kiállítás. Az egykori munkatábor őreinek törzsképzésében berendezett, szakszerű tárlatvezetéssel kísért kiállítás korabeli levéltári dokumentumokon, fényképeken, tárgyi emlékeken, valamint interaktív számítógépes modellen keresztül mutatja be az internáló- és kényszermunkatáborok történetét és működését.

/ Fotó: Kovalovszky Dániel /

A Levéltár új kiállítással is készült, amely az épület mögött található ún. kiskápolnában volt megtekinthető. Az itt kiállított képek Kovalovszky Dániel történelmi fotósorozatának egy részét mutatják be, így az ötvenes évek raktáborainak olykor már csak nyomokban látható, máskor eredeti állapotukban maradt helyszínei mellett tárgyi hagyatékokat, továbbá még élő, egykori politikai foglyok portréit.

2020. július 3. = Közelmúltunk Hagyatéka című kiadványsorozat

Baráth Magdolna és Szekér Nóra a Levéltár történészei szerkesztésében jelent meg a sorozat következő kötete. *Az Ügynökhistóriák a Lajtán innen és túl – Hírszerzés-történeti tanulmányok* című kötetet az ÁBTL a Kronosz Kiadóval közösen jelentette meg.

A második világháborút követő években a magyarországi menekültek hatalmas tömege, összetétele számos lehetőséget biztosított a hírszerzői hálózatok kiépítéséhez Ausztriában mindkét oldalon. A kötet osztrák, magyar és dán szerzői tanulmányaikban széles palettán mutatják be a kommunista állambiztonság kötelékében dolgozó magyar hírszerzők ausztriai, németországi és dániai tevékenységét.

/ A 26. számú holttest című dokumentumfilm /

2020. augusztus 5. = Közelmúltunk Hagyatéka című kiadványsorozat

Megjelent az ÁBTL és a Kronosz Kiadó közös könyvsorozatának legújabb kiadványa.

A Rajk-per éve: közelítések 1949-hez című kötetet

Takács Tibor, Müller Rolf és Tulipán Éva szerkesztette.

Magyarországon 1948-ra teljessé vált a kommunista hatalomátvétel, a sztálini rendszer teljes kiépítésére azonban még időre volt szükség. 1949 kulcsév volt ebben a folyamatban, a Rajk-per ugyanis mindenki számára világossá tette, hogy itt nem egyszerűen egy párt egyeduralmáról van szó, hanem egy olyan rezsimről, amelyben még egy kommunista vezető, tehát

végző soron senki sem lehet biztonságban. A kötet tanulmányai ennek a „hosszú” 1949-nek a megismeréséhez kívánnak hozzájárulni.

2020. szeptember 2. = DokuFilmklub

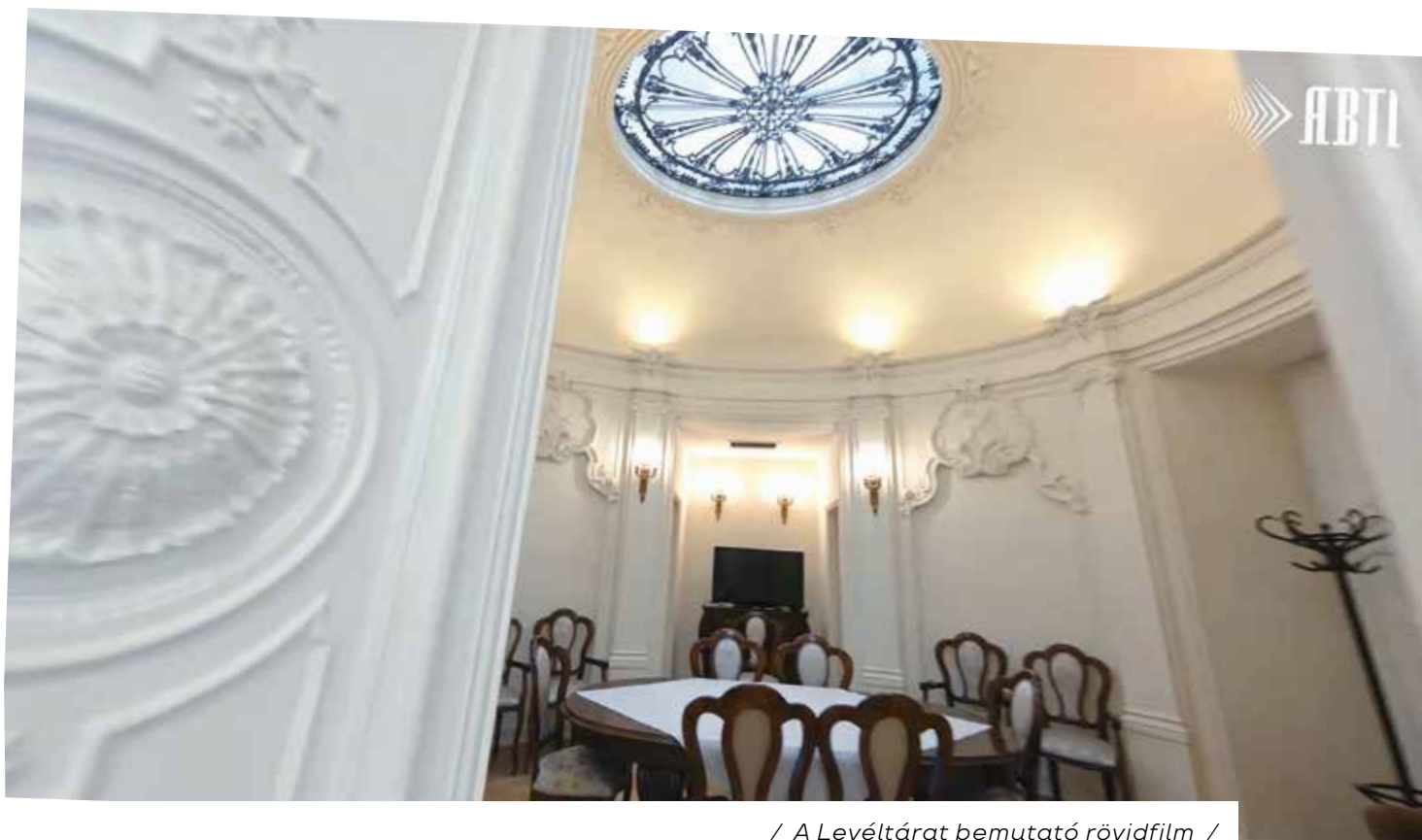
Programunk keretében *A 26. számú holttest* című, 2017-ben készült dokumentumfilmet mutattuk be. A vetítést követő beszélgetésen vendégünk volt a film rendezője, **Medgyesi Gabriella** és a film ötletgazdája, Gervai András is.

Angyal György a háború előtti és utáni években filmforgalmazó, filmíró volt. Nem mellékesen a francia ellenállás hőse. 1949 nyarán mégis letartóztatták, elhurcolták. Felesége évekig próbálta kideríteni, mi történt vele. Hosszú évek után tudhatta meg, mi lett a sorsa. Ő volt a 26-os számú holttest...

2020. szeptember 19–20. = Kulturális Örökség Napjai

rendezvénysorozat A koronavírus-járvány miatt rendhagyó körülmények között vártuk a látogatókat. Alkalmazkodva a vírushelyzet adta lehetőségekhez fizikailag és online formában is bemutattuk rendezvényeinket és kiállításainkat. A két nap alatt összesen tizennégy, a rendszerváltozás témakörét feldolgozó, illetve az épületet és a Levéltárat bemutató programon vehettek részt, illetve két virtuális kiállítást tekinthettek meg az érdeklődők.

Mindenki számára elérhetővé vált a Levéltárunkat bemutató rövidfilm, valamint az épületünk történetét és építészeti értékeit bemutató videó.

/ A Levéltárat bemutató rövidfilm /

Ugyancsak online lehetett megtekinteni Kónyáné Kutrucz Katalinnal és Kónya Imrével készült beszélgetést, valamint a rendszerváltás témájához kapcsolódó további előadást.

Nem sok olyan házaspárt tarthatunk számon, akik a rendszerváltozás során közösen küzdöttek végig az első vonalban e történelmi eseményeket. Kutrucz Katalin és Kónya Imre e kevesek egyike. Élmé-

nyeik a szemtanúk hitelességével adnak képet egy korszakról, szereplőről, a nehéz és az örömteli pillanatokról, a dokumentumokban vissza nem adható atmoszféráról.

2020. szeptember 19. = Aki nincs ellenünk, az velünk van?

Szekér Nóra előadása a Kádár-korszak kultúrpolitikájáról.

= Virtuális kiállítások

Az első szabad választék és Ez a Szabadság nem az a szabadság című virtuális kiállítást nyitottunk meg online, és tettük elérhetővé a nagyközönség számára.

/ Ez a Szabadság nem az a szabadság (virtuális kiállítás) /

2020. szeptember 20. = A csirkeóltól a börtönig.

A magyar punk első hulláma, 1979–1988

Pócs Nándor, az ÁBTL munkatársa tartott előadást ezzel a címmel.

/ A csirkeóltól a börtönig. A magyar punk első hulláma, 1979–1988 /

2020. október 7. = DokuFilmklub

A „Parancsolat tiszta szívvel” című, 1996-ban készült dokumentumfilmet vetítettük, amelyet követően a film szerkesztőjével **Feledy Péterrel** beszélgetett Szekér Nóra, a filmklub „háziasszonya”.

2020. október 8. = Történelmi Kávéház

Papp István osztályvezető *A Szabó Dezső-kérdés a Kádár-korszakban* címmel tartott előadást a Levéltár programsorozatában.

1945 januárjában, 75 évvel ezelőtt hunyt el – Budapest ostroma közben – a két világháború közötti korszak alighanem legnagyobb hatású politikai gondolkodója, közírója, Szabó Dezső. Az előadó 1956/57-től kezdve próbálta a Szabó Dezső-kérdés rendkívül szerteágazó és bonyolult históriáját felvillantani.

2020. október 21. = Betekintő 2020/3. szám

Nyomtatott és online formában is megjelent a Levéltár tudományos folyóiratának a 2020/3. száma, amelynek tartalma:

Ablonczy Bálint: *Málnási kisasszony segít. Hebe Kohlbrugge és a holland reformátusok erdélyi támogató akciói 1989 előtt.*

Szamborovszkyné Nagy Ibolya: *Magyar reformátusok a Szovjetunióban a hruscsovi egyház-üldözés időszakában.*

Balogh F. András: *Megjegyzések a román titkosszolgálati iratok kutatásához. Balogh Edgár és a Korunk példája.*

Oláh Sándor: *„...a papok mind hallgattak”
Diktatúra a mindennapokban: Gellérd Imre unitárius lelkész félelmei.*

Orosz Júlia: *A falusi parasztság – egy kolhoz belső életének jellegzetességei Kárpátalján, 1948–1953.*

Antal Róbert-István: *Jordáky Lajos letartóztatása és börtönévei (1952–1955).*

Kósa-Grimm András Kristóf: *A két világháború közötti erdélyi magyar kommunista mozgalom helyzete a magyar állambiztonsági iratok P-dossziéi alapján.*

Pócs Nándor: *A Nyárad menti Prométheusz.*

Fodor János: *A kikérdezett intézmény.*

2020. október 21. = A remény napjai. Magyarország – 1956

Szekér Nóra, a Levéltár történésze az újpesti Károlyi Galériában nyitotta meg vándorkiállításunkat.

2020. december 14. = E-kutatás

A Levéltár kísérleti jelleggel megindította online kutatási szolgáltatását.

2020. december 17. = Betekintő 2020/4. szám

Nyomtatott és online formában is megjelent a Levéltár tudományos folyóiratának a 2020/4. száma, a következő tartalommal:

Kékesdi-Boldog Dalma: *„A szovjet elvtársak nem adnak tájékoztatást” – A csernobili atomkatasztrófa utáni intézkedések Magyarországon és a baleset hazai média-reprezentációja.*

ÁBTL e-kutatás

IGITÁLIS KUTATÓI PÉLDÁNYOK ▾

DIGITÁLIS MÁSZOLATOK ▾

FIÓKKEZELÉS

KIJELENTKEZÉS

kutató

Felhasználói útmutató letöltése

2111/2020

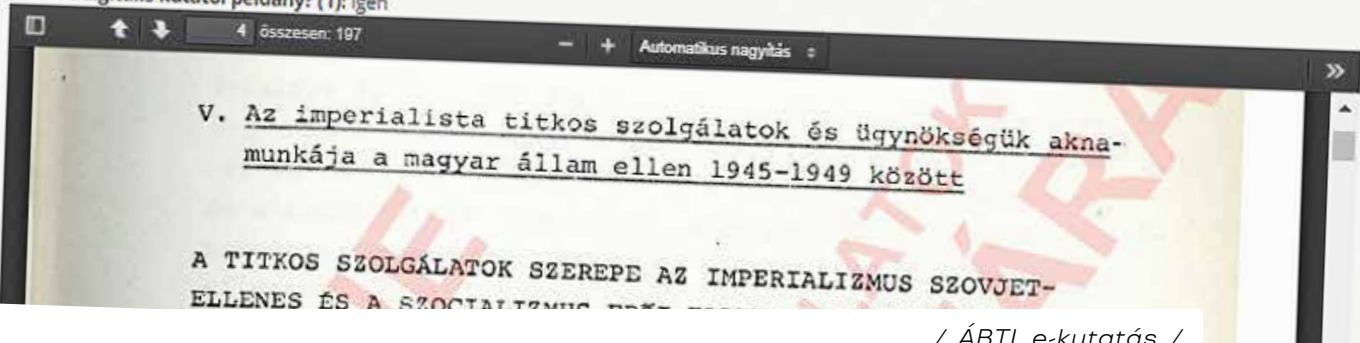
Megrendelőlap: [kutatoi-kerelem-5-15.pdf](#)

Nyilvántartási szám: 999/k

Dosszié 1

Jelzet 1: A-1363/3

Készült digitális kutatói példány? (1): Igen

/ ÁBTL e-kutatás /

Palasik Mária: *„A hazatért személyek nagy része meg-
tévedt ember...” – Az állambiztonsági szervek szerepe
az 1956-os emigráció hazatelepítésében.*

Szekér Nóra: *Fizikus az állambiztonság hálójában.*

Köbel Szilvia: *„A múltban ezer év alatt nem hazudtak
annyit, mint most 5 perc alatt” – Magyar református
lelkészek hollandiai emigrációban az államszocializmus
évtizedeiben (I. rész).*

Kis Péter: *Vidéki jogászprofesszorok 1948-ban az állam-
védelem szemével.*

Szőnyei Tamás: *Outcome. Kérdőjelek Molnár Gál Péter
Coming out című könyve olvastán.*

2020. december 28. = Könyv

Krahulcsán Zsolt történészt, a Levéltár munkatársát a *Válasz Online* kérdezte a frissen megjelent, állambiztonsági vezetők portréit tartalmazó, a *„Pártállambiztonság. Arcképek Kádár titkosszolgálatából”* című kötete kapcsán. ///

/// Személyzeti helyzet

=== A különleges jogállású szervekről szóló új törvény =====

2020. január 1-jén hatályba lépett a különleges jogállású szervekről és az általuk foglalkoztatottak jogállásáról szóló 2019. évi CVII. törvény (Küt.). A jogszabályváltozás következtében szükségessé vált új Alapító Okirat és Szervezeti és Működési Szabályzat kiadása, valamint több szabályzatának, egyebek mellett a Közszolgálati Szabályzat módosítása. A rendelkezésére álló költségvetési forrás és az intézmény feladatainak figyelembevételével a főigazgató 106 főben határozta meg a Levéltár alaplétszámát. A Küt. hatályba lépése új belső szabályok megalkotását is szükségessé tette egyebek mellett az álláshely-kimutatásra, az álláshelyek betöltésének szakmai követelményeire és az egyes álláshelyeken ellátandó feladatokra vonatkozóan is. 2020. május 1-jén ez alapján az utasítás alapján megtörtént a munkatársak Küt. szerinti besorolása, valamint a törvény rendelkezése alapján 2020. január 1-ig visszamenőleg az illetménykülönbözetek megállapítása és utólagos kifizetése.

=== A járványvédelmi Intézkedési Terv =====

2020. március 10-én az ENSZ Egészségügyi Világszervezete (WHO) ajánlása alapján készített körlevélben tájékoztattuk a kollégákat a koronavírus-fertőzés terjedése ellen alkalmazható alapvető szabályokról. A Kormány 2020. március 11-én 15 órától kihirdette a veszélyhelyzetet, ez alapján 2020. március 16-án elkészült a Levéltárnak a *koronavírus (Covid-19) fertőzések megakadályozására, a munkavállalók és a levéltár szolgáltatásait igénybe vevők védelme érdekében* című, a járványvédelem munkahelyi teendőit 35 pontban összefoglaló **Intézkedési Terve**. Az új intézkedés alapján a Levéltár a személyes kapcsolattartással járó szolgáltatásokat (ügyfél- és kutatószolgálat, nyilvános rendezvények) határozatlan időre felfüggesztette, a munkatársak döntő többségét pedig otthoni munkavégzésre rendelte.

Az Országgyűlés 2020. június 16-án fogadta el a veszélyhelyzet megszüntetéséről rendelkező 2020. évi LVII. törvényt, majd a Kormány 282/2020. (VI. 17.) Korm. rendeletével megszüntette a március 11-én kihirdetett veszélyhelyzetet, illetve a 283/2020. (VI. 17.) Korm. rendelettel június 18-ával bevezette a járványügyi készültséget. A Levéltárban már 2020. június 5-én hatályba lépett a 10/2020. főigazgatói utasítás a *munkavégzés újbóli és fokozatos megkezdéséről*. A koronavírus ismételt gyors terjedésekor (vagyis

a második hullám megjelenésekor), 2020. szeptember 2-án lépett hatályba a *koronavírus (Covid-19) fertőzések terjedésének megakadályozása, a foglalkoztatottak és a levéltár szolgáltatásait igénybe vevők védelme érdekében* című 21/2020. főigazgatói utasítással kiadott **újabb Intézkedési Terv**. A Kormány 478/2020. (XI. 3.) Korm. rendeletével november 4-étől ismételten kihirdette a veszélyhelyzetet, majd november 11-én hatályba lépett a koronavírus-világjárvány második hulláma elleni védekezésről szóló 2020. évi CX. törvény. Ezt követően november 18-án lépett hatályba a 2020. november 4-én kihirdetett veszélyhelyzettel összefüggő rendkívüli intézkedések hatályának meghosszabbításáról rendelkező 505/2020. (XI. 17.) Korm. rendelet. A Levéltár vezetősége a júniusi visszatérés után **az intézmény folyamatos működtetése** mellett is törekedett a **munkatársak egészségének védelmére**, ezért a szobákban csökkentettük a létszámot és a lehető legtöbb munkakörben biztosítottuk az otthoni munkavégzés lehetőségét. Az év során a Levéltár több mint száz munkatársa közül legfeljebb tizenegy kolléga fertőződött meg (az adatok körüli bizonytalanságot a karanténba került családok esetében a tesztelés elmaradása okozza), de nagy valószínűséggel senki sem az intézményben kapta el a betegséget. A koronavírus-járvánnyal összefüggésbe hozható haláleset az intézményben nem történt.

=== A személyi állomány változásai =====

A Történeti Levéltár személyi állományának 2020. évi mozgását alapvetően a nyugállományba helyezések, a jogviszony-megszűnések, valamint a kinevezések alakították.

2020. október 1-jei hatállyal a Tudományos Főosztály vezetőjévé Dr. Papp Istvánt nevezte ki a Levéltár főigazgatója, a főosztály addigi vezetője, Dr. Okvách Imre tudományos tanácsadóként folytatja tovább a munkát. Ugyancsak október 1-től tölti be a Tudományos Főosztály Történeti Osztályának osztályvezetői pozícióját Dr. Müller Rolf. Az intézményben újonnan létrehozott informatikai szaktanácsadói munkakört 2020. november 1-jétől Lux Zoltán tölti be.

Az elmúlt évben öt munkatárs szolgálati elismerésben, négy kolléga pedig 50 éves születésnapja alkalmából részesült elismerésben. 2020-ban egy személy felmentéssel távozott a Levéltárból, egy munkatárs vonult nyugdíjba és egy kollégánk elhunyt. Munkatársaink közül 2020 folyamán nyolc fő sikeres közigazgatási alapvizsgát tett, öt fővel kötöttünk tanulmányi szerződést.

A 2020. évben is egy egyetemi hallgató Levéltárunkban végezte szakmai gyakorlatát, aki ezalatt megismerkedett a Levéltárban őrzött iratanyag tipológiájával, struktúrájával és forrásértékével, az intézményünk feladataival, valamint a levéltári és tudományos szakmai tevékenységünkkel. Levéltárunk ezen felül szakmai ismeretek bővítése érdekében egy egyetemi levéltárban dolgozó kollégát is fogadott. ///

/// Az iratkezelés közlevéltári felügyelete

==== Jogszabályi háttér =====

A Levéltár illetékességi körének módosulásával járó feladatokat a jogszabályi keretek, a köziratokról, a közlevéltárakról és a magánlevéltári anyag védelméről szóló 1995. évi LXVI. törvény és annak 2020-ban történt módosításai, a közlevéltárak és a nyilvános magánlevéltárak tevékenységével összefüggő szakmai követelményekről szóló 27/2015 (V.27.) EMMI rendelet mellett, a közfeladatokat ellátó szervek iratkezelésének általános követelményeiről szóló 335/2002. (XII.29.) Korm. rendelet, illetve az elektronikus formában tárolt iratok közlevéltári átvételének eljárásrendjéről és műszaki követelményeiről szóló 34/2016 (XI.30.) EMMI rendelet írják körül.

==== Kötelezettségek =====

A Levéltár 2020-ban is naprakészen vezette az 2003. III. tv. 8. § (1) bekezdésben előírt szervekről és ezek iratkezeléséről a 27/2015 (V.27.) EMMI rendeletben megadott adattartalommal meghatározott nyilvántartást (szervnyilvántartás) és a jogszabálynak megfelelően azt a Magyar Nemzeti Levéltár részére is átadta.

A 27/2015 (V.27.) EMMI rendelet értelmében a nem selejtehető köziratok fennmaradásának biztosítása érdekében a közfeladatot ellátó szerv iratainak védelmét és iratkezelésének rendjét – az iratkezelési szabályzat alapján – az illetékes közlevéltár ellenőrzi. Ebben az évben helyszíni ellenőrzésre a koronavírus terjedése miatt nem került sor.

A Levéltár jogszabályi kötelezettségeinek eleget téve továbbra is elbírálta a hozzá illetékességből benyújtott, 1990 után keletkezett iratokra vonatkozó selejtezési jegyzőkönyveket. Az év során négy iratképző szerv összesen 410 darab iratselejtezési jegyzőkönyvét bírálta el a Levéltár. ///

/// A levéltári állomány gyarapodása

=== Iratátadás, iratátvétel =====

2020-ban a Levéltár különböző jogcímenek összesen hat alkalommal vett át iratokat. Illetékességi körbe tartozó szervektől egy alkalommal történt beszállítás, magánszemélyektől négy alkalommal vettünk át iratanyagot, külföldi levéltárakban őrzött magyar vonatkozású iratmásolatot egy esetben vásároltunk.

= Az iratanyag gyarapodása =

Átadó szerv	2016	2017	2018	2019	2020
	(ifm)	(ifm)	(MB)	(ifm)	(MB)
Alkotmányvédelmi Hivatal		1,45		1,20	
Igazságügyi Minisztérium			0,12	9 932,80	
Információs Hivatal		13,56			3,00
Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat	1,08			1,44	
Nemzetbiztonsági Szakszolgálat			0,04		
Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság				472,31	28,50
CNSAS			198 712,52	114 838,02	155 685,79
Magánszemély	0,13	0,03	1,18	2,29	8 681,32
Összesen	1,21	15,04	1,34	208 645,32	477,24
				123 547,84	3,18
					156 038,89

A Levéltár illetékességéből egy esetben vett át iratanyagot az Információs Hivaltól: 1957–1989 között keletkezett 25 doboznyi, 3,00 iratfolyóméter terjedelmű, az egykori BM III/1. (Hírszerző) Csoportfőnökség által keletkeztetett ún. munkadossziékat (Mt-dossziékat).

A romániai Szekuritáté Irattárait Vizsgáló Országos Tanácstól (Consiliul Național Pentru Studierea Arhivelor Securității / CNSAS) digitális formában 98 861 képkocka, 155 685,79 MB terjedelmű, magyar vonatkozású állambiztonsági iratmásolatot vettünk át 2020-ban.

A fentiekén túl magánszemélyek négy alkalommal összesen 0,18 ifm iratot, 3 darab 1956-ban készített fényképet, illetve 41 darab digitális fényképet (345 MB terjedelemben) ajándékoztak a Levéltárnak.

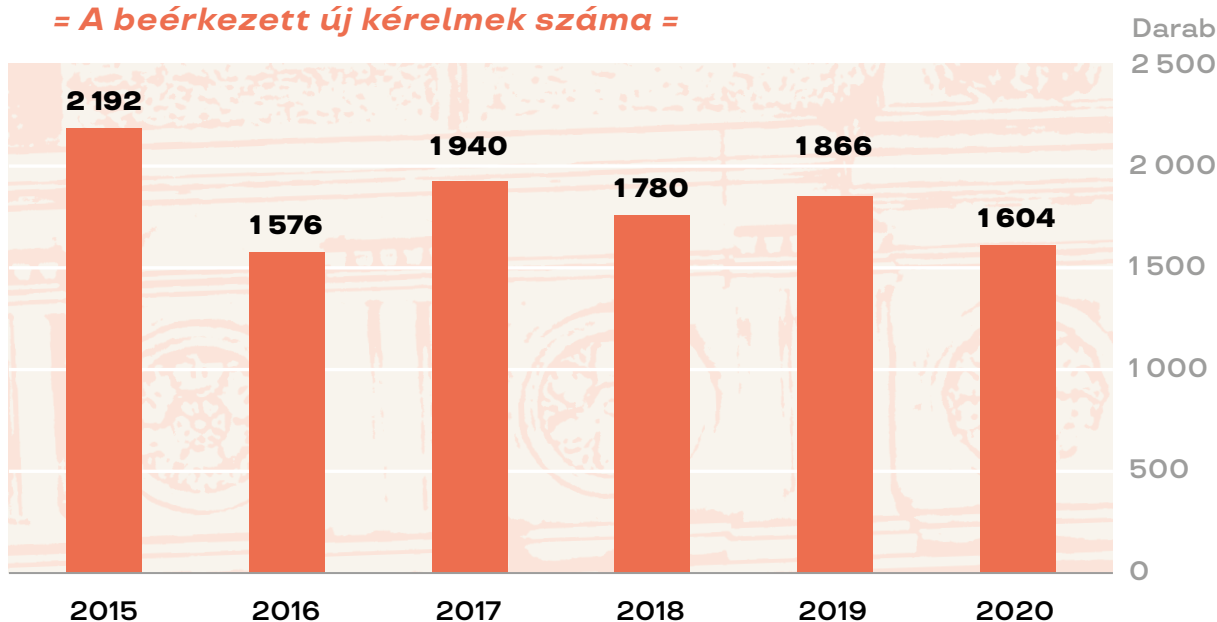
Oral History programunk keretében az életinterjúk készítése 2020 tavaszáig folytatódott, de ahogy a magániratgyűjtést, az interjúkészítést is a koronavírus-járvány széles körű terjedése szorította háttérbe. ///

/// Állampolgári ügyek intézése

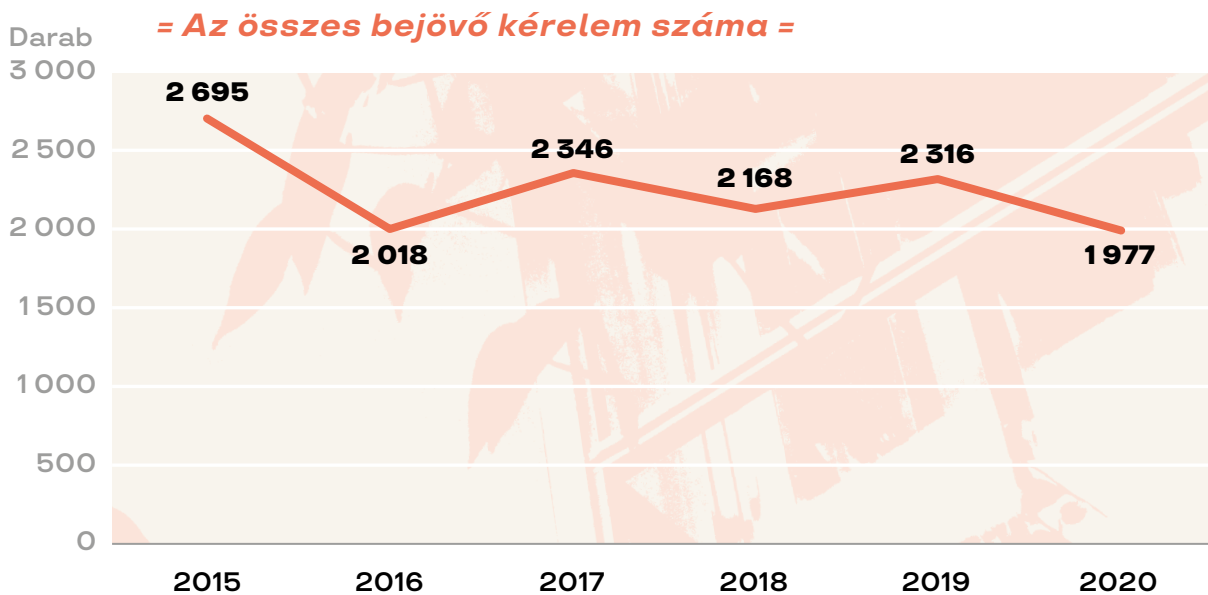
Állampolgári megkeresés alapján 2020-ban összesen 1 604 új kutatást kezdtünk meg. Az év során 14%-kal kevesebb kérelem érkezett a 2019. évinél, ami nyilvánvalóan összefügg azzal a ténnyel, hogy a koronavírus-járvány miatt Levéltárunkban a személyes megkeresés lehetősége hónapokig korlátozva volt, az érdeklődők egy része azonban továbbra is személyesen szeretne eljárni saját ügyében. Az új megkereséseken felül 373 megismételt kutatási igényt regisztráltunk, így az elmúlt év során összesen 1 977 személyre indítottuk el a kutatást.

= A beérkezett új kérelmek száma =

Az intézmény megalakulása óta eddig 57 158 alkalommal összesen 46 262 személyre vonatkozóan kértek adatokat a Levéltártól.

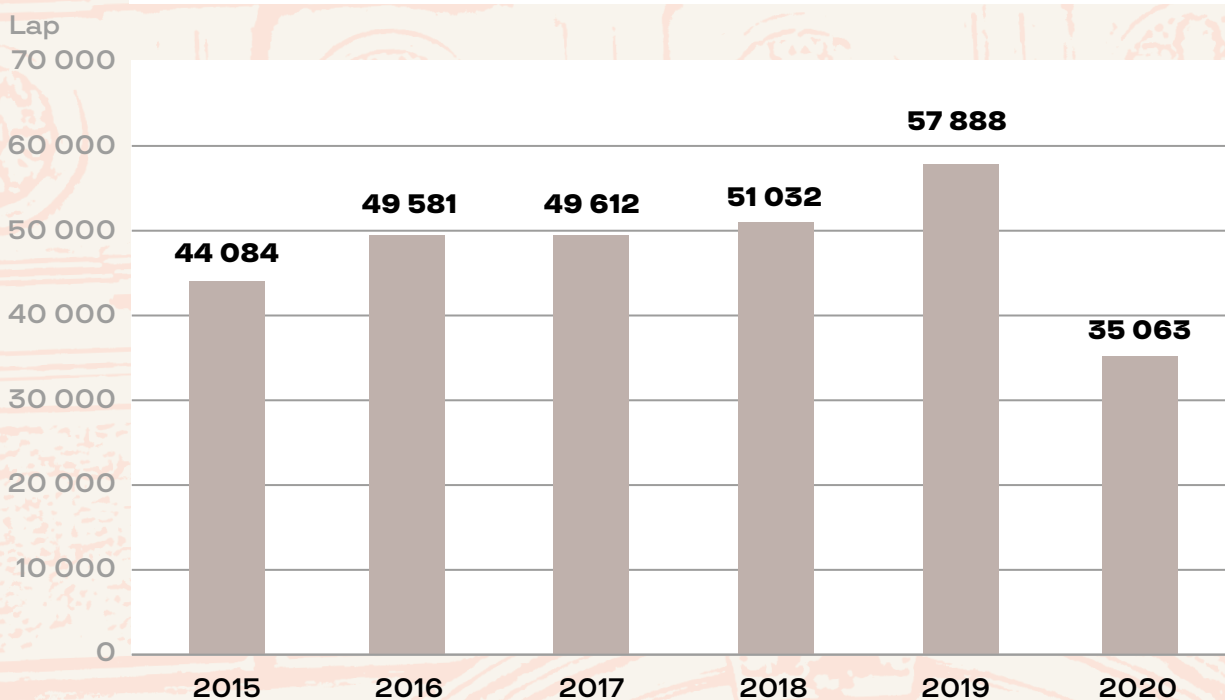
Levéltárunkba évek óta lehetséges online formában is eljuttatni az állampolgári kérelmeket. A 2020. évben ez a rendszer tette lehetővé, hogy a lehető legbiztonságosabban tartsuk a kapcsolatot az ügyfelekkel, így ennek az eddig is népszerű ügyintézési formának a jelentősége – a koronavírus járvány hatása következtében is – tovább növekedett. Az elmúlt évben 839 fő saját személyére és 954 állampolgár elhunyt hozzátartozójára ebben a formában juttatta el a betekintési kérelmet Levéltárunkhoz, ez a kérelmek 90%-a.

A járványhelyzet és a kényszerű otthoni munkavégzés következtében, mivel ez a munka nem volt otthoni munkavégzéssel megoldható, sajnálatos módon az előkészített iratanyagok mennyisége is csökkent: 2020-ban a Levéltár munkatársai ezen ügyiratokra 35 063 oldal fénymásolatot tudtak átadni a kérelmezőknek.

Az év folyamán 43 alkalommal több szakaszra kellett bontanunk a kutatómunkát, mivel ezekben az esetekben olyan nagy mennyiségű iratanyagot találtunk, melyet célszerű volt több részletben előkészíteni és átadni a kérelmezőknek.

= A kiadott iratmások száma =

2020-ban az iratanyag átvételét és megismerését követően két állampolgár is élt a 2003. III. törvény 6. § (1) bekezdése szerinti zároltatási jogával, viszont az év folyamán egyetlen ügyfél sem adott be helyesbítési kérelmet.

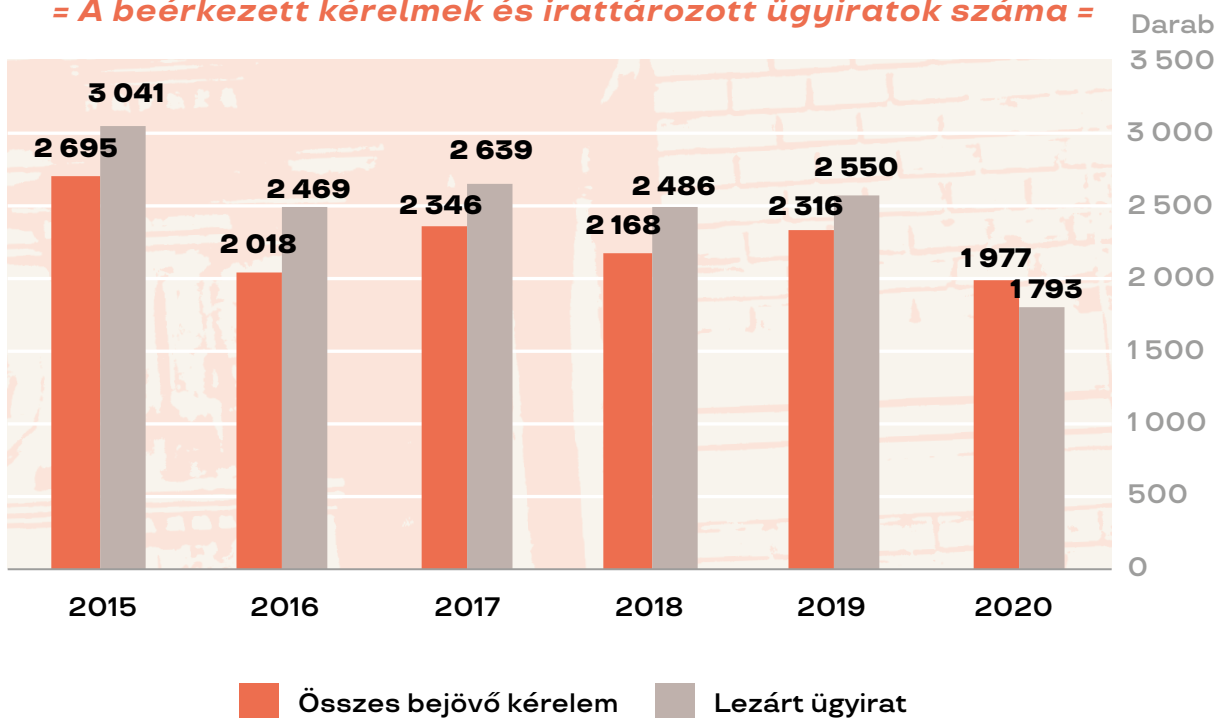
A 2003. évi III. törvény 5.§ (6) bekezdése szerinti, vagyis közszereplő személy hálózati tevékenységének megismerésére beadott kérelemmel egy állampolgár élt. Mivel az érintett elismerte közszereplői minőségét, a kutatást lefolytattuk és a kérelmezőt a kutatás eredményéről tájékoztattuk.

A járványhelyzet időszakában – annak ellenére, hogy biztosítottuk az ügyfelek postai úton történő kiszolgálását – a kérelmezők 60%-a, **mikor arra már lehetőség nyílt**, mégis inkább személyesen vette át a számára előkészített iratanyagot. A kérelmekre összesen 1 028 darab nemleges választ küldtünk ki az év során.

A járvánnyal kapcsolatos intézkedések és maga a járvány az előkészített és kiadott fénymásolatok számában is érződött: a kutatások eredményeként 35 063 lap fénymásolatot tudtunk átadni, illetve postázni a kérelmezőknek.

A Levéltár megalakulásától, vagyis 1997-től összesen közel egymillió (pontosabban 982 809) lap másolattal szolgálta az egyéni információs kárpótlást.

= A beérkezett kérelmek és irattározott ügyiratok száma =

Állampolgárok kérelmére 307 megkereséshez 714 hálózati személy azonosítását végeztük el, a kérelmezők közül 54 személy maga, vagy hozzátartozója is hálózati személy volt. A fedőnév beazonosításához folytatott kutatás 450 esetben – az azonosítandó fedőnevek több mint 62%-ánál – volt eredményes. A beazonosított ügynökökkel kapcsolatosan összesen 1 482 oldal másolatot tudtunk kiadni az állampolgárok részére. ///

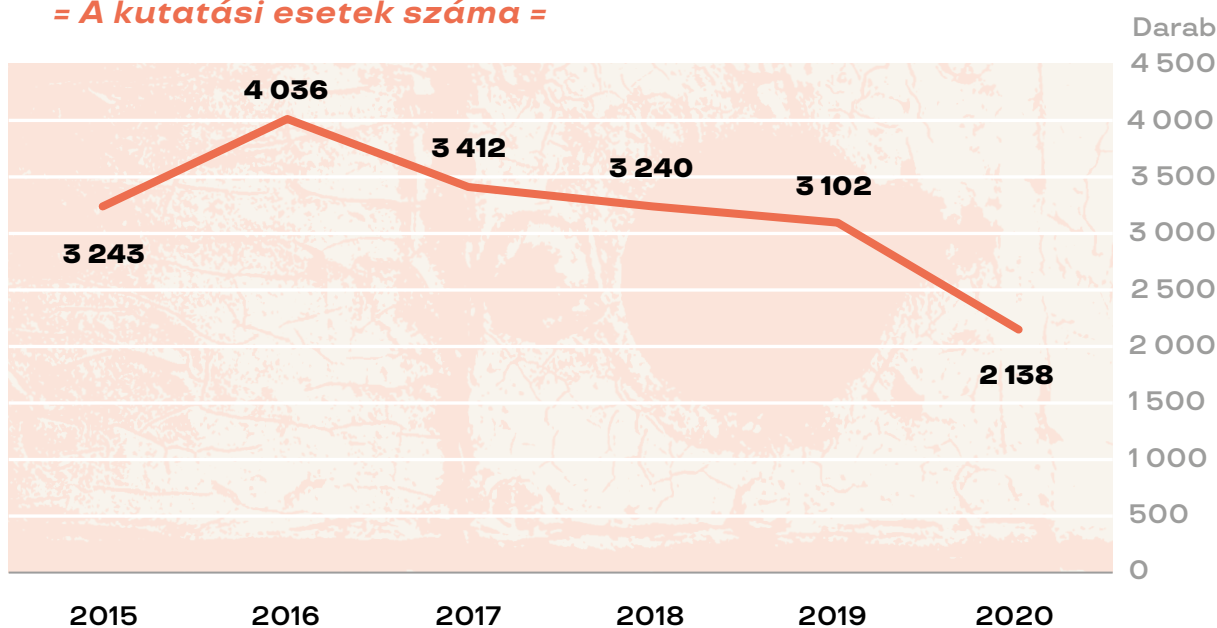
/// **Kutatószolgálat**

Az egyéni információs kárptólás mellett a Levéltár másik meghatározó tevékenysége a kutatók kiszolgálása, a kutatószolgálat működtetése. A Történeti Levéltár kutatószolgálatán 2003-tól kezdve 2020 végéig összesen 2 899 kutató regisztráltatta magát, ők összesen 3 369 kutatási témában jelezték kutatási szándékukat. 2020-ban 166 kutatással kapcsolatos kérelem érkezett, ebből 124 darab új kérelem volt, 10 esetben egy korábbi kutatás tematikus vagy időbeni kiterjesztésére, a többi pedig korábban megkezdett kutatások folytatására vonatkozott.

A Levéltár elektronikus nyilvántartása szerint 2020-ban ténylegesen 304 külső és 20 belső kutató látogatta meg a kutatótermünket, illetve kereste fel a decemberben megnyílt online kutatótermünket, így összesen 324 kutatót szolgáltunk ki az elmúlt évben.

2020-ban hat külföldi kutató kereste fel intézményünket, ebből öt kutató az Európai Unió valamelyik országából, egy kutató pedig Európai Unión kívülről (Kínából) érkezett. Az év során összesen hat magánkutató érdeklődött a Levéltárban őrzött iratok iránt. Kutatási kérelmet ebben az évben sem utasított el a Levéltár főigazgatója, egyetlen esetben pedig nem tudtunk iratot szolgáltatni a megadott témában, azaz nemleges eredménnyel zárult a kutatás.

= A kutatási esetek száma =

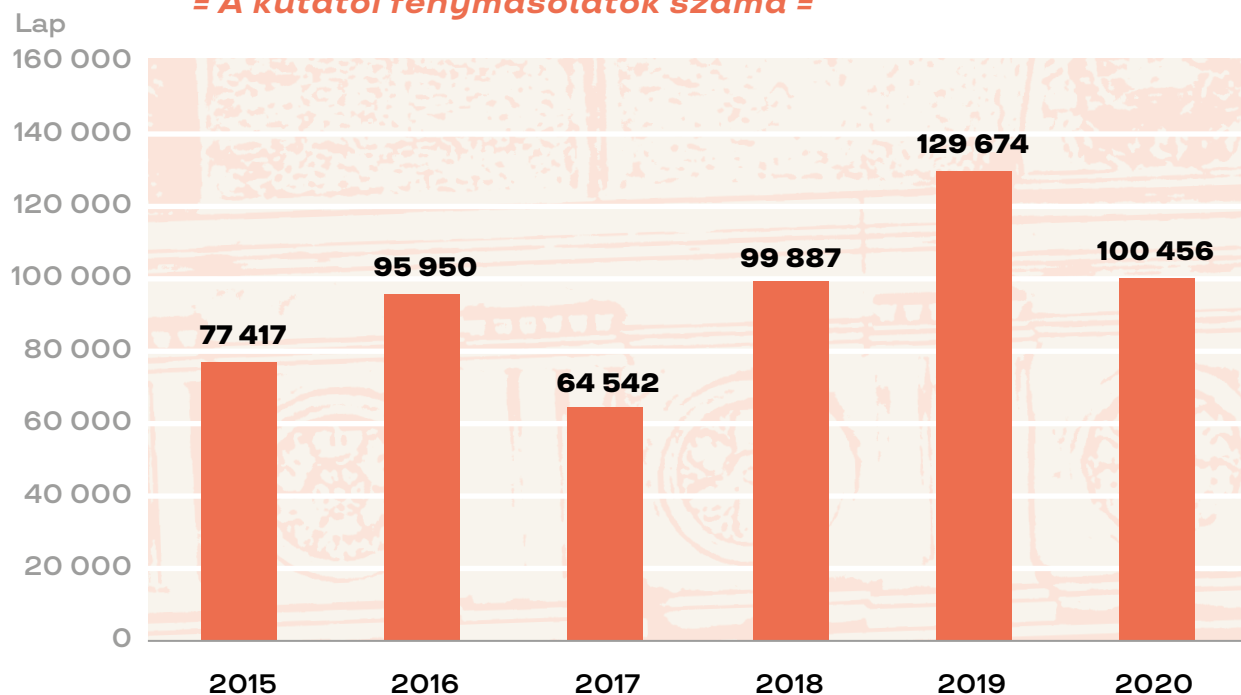

Az összes kutatási eset száma 2020-ban 2 138 alkalom volt, ez a korábbi évekhez képest visszaesésnek tekinthető, de mindezt indokolja a kutatóterem tavaszi bezárása, illetve a nyitást követően csökkentett létszámú és regisztrációhoz kötött kutatási lehetőség.

2020-ban összesen 100 456 lap fénymásolatot és 244 digitalizált fotót adtunk ki a kutatóknak. Ez az adat – figyelembe véve a tavaszi bezárást, majd a nyitást követően regisztrációhoz kötött csökkentett létszámú kutatási lehetőséget – kimondottan magasnak mondható. A fénymásolatok közül 1007 lap volt anonimizált és 99 442 lap a nem anonimizált, tehát a kiadott iratok alig 1%-ában kellett bizonyos, a jogszabályok által meghatározott esetekben adatokat letakarni.

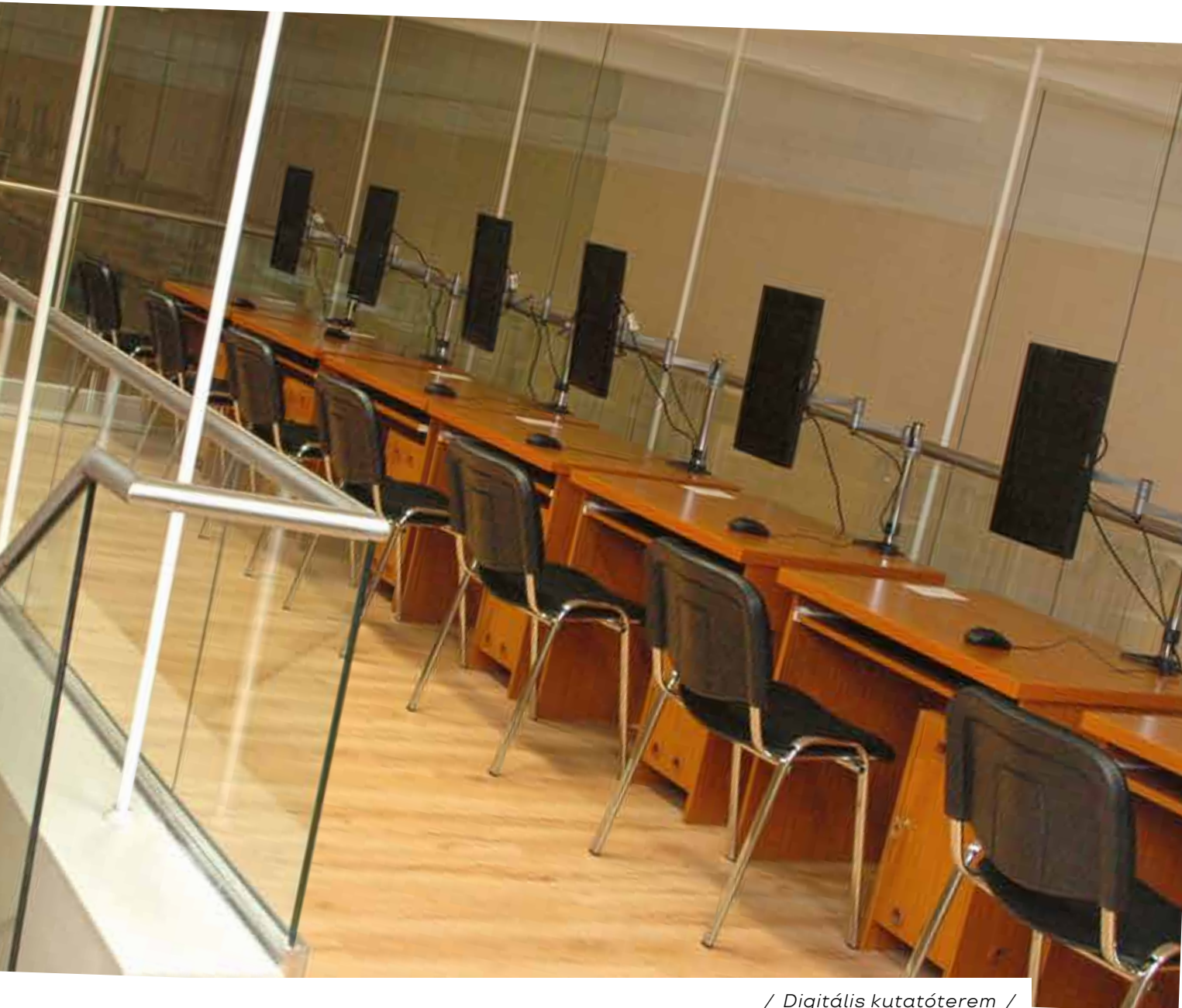
Az elkövetkező időszakban az online kutatás bevezetésével hosszú távon valószínűleg csökkenésre számíthatunk mind a papíralapú fénymásolatok kérésében, mind a Levéltár kutatótermének látogatottságában, az iratanyag tudományos hasznosulása tekintetében ugyanakkor mindezt bőségesen ellensúlyozza az online kutatás révén biztosított széleskörű hozzáférés.

= A kutatói fénymásolatok száma =

A Kutatást Előkészítő Osztály munkatársai összesen 4 695 dossziét és 23 513 lapnyi nem dosszié típusú, szálas iratot adtak ki a kutatóknak 2020-ban. (2019-hez képest ezek az adatok a koronavírus járvány ellenére is nőttek, hiszen előző évben ezek az adatok a következők voltak: 4 460 dosszié 9 638 lap.)

2020-ban a Levéltárban található hálózati iratanyagban 319 kutatói kérésre 218 személynév, illetve 928 fedőnév alapján összesen 1 146 esetben folytattunk kutatást, amelyből 354 esetben (vagyis 28%-ban) találtunk adatot. A kutatók kérésére ebben

/ Digitális kutatóterem /

a témakörben 1 504 oldal fénymásolatot adtunk ki. Az elmúlt évekhez képest a kutatók érdeklődése kicsit növekedett a hálózati személyek megismerése iránt, azonban a kutatói érdeklődés iránya és alapvető tendenciája továbbra is megmaradt, vagyis jóval kisebb az érdeklődés egy konkrét személy esetleges hálózati múltjának kiderítése, mint a kutatás során az iratanyagból megismert fedőnév mögötti személy azonosítása iránt.

Közismert tény, hogy Levéltárunk őrzi Magyarország egyik legkutatottabb iratanyagát, épp ezért hétéves stratégiánkban kiemelt feladatként kezeljük a szolgáltatások bővítését a kutatók részére is. Cél, hogy minél színvonalasabban szolgálhassuk ki a Levéltárat felkereső kutatókat, akár személyes, akár online formában. Mindezek figyelembevételével és a romló járványügyi helyzetre való tekintettel 2020. december 14-én, elsőként a hazai közlevéltárak közül kifejlesztettük és bevezettük az online kutatás lehetőségét. Az új informatikai fejlesztésnek köszönhetően a kutatók számára elérhetővé vált az általuk kikért digitalizált iratanyagnak a Levéltár falain kívül történő kutatása, vagyis az 1990 előtti állambiztonsági dokumentumok hely és időkorlátozás nélküli elérése. ///

/// Levéltári feldolgozás, állományvédelem, informatika

A levéltárak, így az ÁBTL számára is kiemelt feladat a kezelésében lévő iratanyagok megőrzésének elősegítése, azok mind alaposabb feldolgozása, az iratanyag rendezése, valamint a használatot megkönnyítő segédletek (raktári nyilvántartások, adatbázisok) létrehozása. Ezen egymásra épülő feladategyüttesek kapcsán az alábbiakat érdemes külön is kiemelni.

2020-ban tovább folytatódott a Levéltár **komplex állományvédelmi programja**, ezen belül pedig az **iratok tömeges savtalanítása**. A Levéltár restauráló műhelyében 2020-ban saját iratanyagból összesen 26 697 folió (53 377 pagina) iratanyag savtalanítására és restaurálására került sor.

2020-ban a Történeti Levéltár – Budapest Főváros Levéltárával együttműködésben – az EMMI által nyújtott támogatás segítségével megvalósította azt a savtalanításra vonatkozó szakmai koncepciót, mely kisebb városi levéltárak és egyetemi levéltárak számára is nagyobb mennyiségű iratanyag szakszerű konzerválását és restaurálását tette lehetővé. Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára ezen projekt keretében saját iratain kívül két levéltári intézmény – a Semmelweis Egyetem Központi Levéltára és Vác Város Levéltára – irategyüttesének kezelését hajtotta végre. Ennek a programnak a keretében a két intézmény részére összesen 23 874 folió (47 548 pagina) iratanyag restaurálására és savtalanítására került sor. Ezen kívül a Levéltár állományvédelmi műhelye idén is kapott megbízást külső intézmény iratanyagának restaurálásra és savtalanítására. A Semmelweis Egyetem Központi Levéltár számára ebben a formában összesen 24 kötet, 5 947 folió (11 894 pagina) iratanyag savtalanítását és tisztítását végeztük el.

Állományvédelmi okokból az iratoktól több éve különválasztjuk a különböző tárgyi és egyéb mellékleteket. A dossziékból az elmúlt évben kiemelésre került 3 tekercs filmnegatív, 5 018 darab filmnegatív kocka, 2 darab fénykép, valamint 100 darab egyéb (plakát, kisnyomtatvány, illetve kézirat jellegű) irat.

Tovább folytatódott az eredeti anyagok kímélését is szolgáló digitalizálási és digitális kutatás-előkészítési munka: ennek eredményeként 2020-ban összesen 1 564 dosszié digitális kutatói példánya készült el, így 2020. december 31-én már összesen 7 327 dossziét tudtunk ebben a formában kutathatóvá tenni.

A levéltári anyag rendezési munkálatainak egy része 2020-ban is már korábban elkezdett munkákhoz, programokhoz kapcsolódott. **Alapszintű rendezésre** a romániai Szekuritáté Irattárait Vizsgáló Országos Tanácstól (CNSAS) digitális másolatban átvett

iratanyag kapcsán, összesen 155 685,79 MB terjedelmű digitális irat esetében került sor. **Középszinten** 5 kisdoboz, 0,60 ifm iratanyag rendezését végeztük el, **darabszinten** pedig összesen 0,22 ifm, 3 fénykép, 353,10 MB iratot rendeztünk.

Ezenfelül 2020-ban tovább folytattuk a Vizsgálati dossziék **ellenőrző rendezését**: összesen 2 898 kisdoboz, (347,76 ifm), 27 084 dosszié ellenőrző rendezésére került sor.

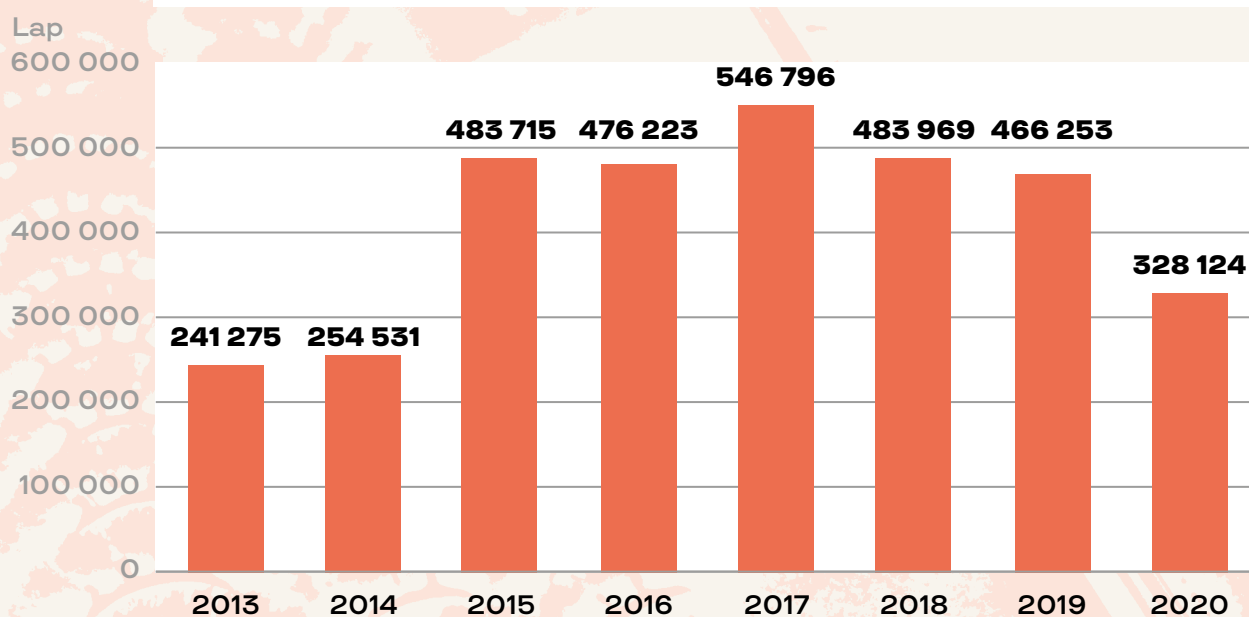
A rendezésekkel párhuzamosan a 27/2015. (v.27.) EMMI rendeletben meghatározottak szerint készültek a **raktári nyilvántartások**. 2020-ban összesen 353,40 ifm iratról, 353,10 MB digitális iratról és 3 darab fényképről (2 944 kisdoboz, 4 dosszié, 1 mappa, 1 boríték) készítettünk valamilyen szintű raktári nyilvántartást. Emellett 3 923 kisdoboznyi 470,76 ifm iratanyaghoz készítettünk **névmutatót**.

2020-ban is folytattuk az egykori politikai rendőrség működésével, szervezeti felépítésével kapcsolatos normák (parancsok, utasítások, ügyrendek stb.) közzétételére létrehozott, a levéltár honlapjáról is elérhető nyilvános adatbázis – **Állambiztonsági parancsgyűjtemény** (<http://www.abparancsok.hu>) – építését. Az elmúlt évben 751 normának történt meg az OCR-es feldolgozása. A bárki számára hozzáférhető adatbázisban jelenleg 52 873 oldal, 4 474 különböző állambiztonsági parancs, utasítás, intézkedés, szabályzat érhető el szöveges és kereshető formában.

Az év folyamán tovább folytatódott az **archontológiai adatbázisban** szereplő állambiztonsági vezetők adatainak javítása, a pályaképek pontosítása.

Az iratokban található fényképek és a magánszemélyektől kapott, a korszakra vonatkozó fényképgyűjtemények rendkívüli történeti értékük mellett a széles nagyközönség körében is népszerűek. 2020-ban 2 299 fénykép leírását készítettük el és 5 454 fényképet töltöttük fel a **fotóadatbázisba**, melyből 4 338 fényképpel a nyilvános adatbázist is bővítettük, így 6 864 fénykép már az interneten keresztül is elérhető.

= A betöltött digitalizált oldalak száma =

Az év során összesen 328 124 oldal **digitalizált levéltári anyagot** és további 3 925 db fotót töltöttünk be a központi adatbázisba, ezen felül 29 992 darab mikrofilmet (újra) szkenneltünk és töltöttünk be az adatbázisba. A Levéltár központi adatbázisában így 2020. december 31-én már 4 780 817 oldalnyi digitális iratmásolat állt a munkatársak és a kutatók rendelkezésére. **(Az iratanyag digitalizálásának folyamatát természetesen komolyan hátráltatta a járványhelyzet és a kényszerű otthoni munkavégzés, mivel eredeti levéltári anyag továbbra is csak az épület falain belül volt használható. Az év során digitalizált összes iratanyag mennyisége egyébként sokkal jelentősebb, mint azt a fenti adatok mutatják, de az újonnan elkészült anyagok adatbázisba töltését is halasztanunk kellett a korlátozások miatt.)**

A Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészettudományi Kar Társadalom- és Kommunikációtudományi Intézete, a Nemzeti Emlékezet Bizottsága és az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára 2019. szeptember 4-én együttműködési megállapodást kötött, amely szerint a három intézmény közösen feltárja, elemzi és feldolgozza a Levéltárban őrzött, 1957 és 1989 között keletkezett **hálózati statisztikai kérdőíveken** szereplő adatokat. A tavaszi otthoni munkavégzés során a digitalizálást követően kezdtük el feldolgozni az 1957–1989 között keletkezett hálózati statisztikák adatait, amelyek a hálózati személyként nyilvántartottak négy fő típusa szerinti bontásban tartalmazznak információkat, továbbá a nyilvántartottak együttes számára vonatkozóan szerepeltetnek összesített adatokat. Az év során ezen összesített adatok – vagyis a központi és megyei statisztikák 1957–1989 közötti féléves és éves összesített adatainak – teljes körű feldolgozása és rögzítése megtörtént.

Továbbra is kiemelt feladat a Levéltár **saját honlapjainak**, így a www.abtl.hu, a www.munkataborok.hu, a www.abparancsok.hu, a www.betekinto.hu, a www.csernobil-archivum.hu, a www.tuntetes-archivum.hu, a 2020-ban elindított <https://jeltelenul.hu/>, és **online adatbázisainak**, így a Fond-és Állagjegyzék-Raktári nyilvántartások, az ÁBTLINFO, a Fotóadatbázis, az Archontológia, valamint az online kutatásra fejlesztett e-kutatás.abtl.hu működtetése és karbantartása. Az érdeklődés továbbra is jelentős az oldalak iránt: a Levéltár hivatalos oldalát a 2020. év során 83 210 alkalommal (108 857 oldalmegtekintés) keresték fel, az archontológiai adatbázist 109 397 alkalommal, a **Betekintőt** 8 345-en 27 650 oldalmegtekintéssel, a Tüntetés archívumot 2 756-an 10 939 oldalmegtekintéssel, az állambiztonsági parancsokat 4 632-en 22 508 oldalmegtekintéssel, a Munkatáborokat 10 505-en 37 925 oldalmegtekintéssel, a Csernobil archívumot 4 421-en 11 011 oldalmegtekintéssel, a Kutatók számára elérhető adatbázist a SpyOne-t pedig 5 739-en 24 225 oldalletöltéssel.

2020-ban megkezdődött a levéltár **hétéves intézményfejlesztési terve**. A stratégiai fejlesztési terv fő célja, hogy garantálja a digitális tartalmak hosszútávú, biztonságos megőrzését, valamint a lehető legkorszerűbb és legbiztonságosabb eszközökkel biztosítsa az azokhoz való online hozzáférést. Ennek elengedhetetlen feltétele, hogy az analóg dokumentumok digitalizációját és feldolgozását felgyorsítsuk, az állampolgári és kutatói kéréseket új és korszerű szolgáltatások formájában elégítsük ki ügyfélkapus

/ Állományvédelem /

azonosítással; új technológiák alkalmazásával megvalósítsuk a digitális adattartalom kiaknázásának (mesterséges intelligencia, szövegbányászat, vizualizáció) lehetőségét és annak hosszú távú, OAI5-kompatibilis archiválását kialakítsuk. Ennek érdekében az alábbi **informatikai fejlesztéseket** hajtottuk végre 2020-ban: bővítettük az adatbázisokhoz és alkalmazás szerverekhez kapcsolt adattárolók diszkes és szalagos tároló kapacitását, kialakítottunk egy új szervert, amely növeli a levéltárban őrzött digitális tartalom védelmét és a szolgáltatás folytonosságát a természeti katasztrófákkal és más nagyobb káreseményekkel szemben. Lecseréltük a központi adatbázis szerver rendszert.

Beszereztük a szükséges alkalmazás szerverek kialakításához szükséges hardver és szoftver eszközöket. Elvégeztük a szükséges hálózati végpont-, sáv szélesség- és aktív eszköz fejlesztést. Megtörtént az adat- és üzembiztonság szinten tartásához szükséges felügyeleti eszközök fejlesztése és telepítése. Az év során a Levéltár adatbáziskezelő szoftverével, az ÁBTLINFO-val kapcsolatban – amely egyszerre levéltári segédlet, ügyfél- és kutatószolgálati nyilvántartás, az előkészítő munkákat támogató, valamint a munkafolyamatot követő program – a továbbfejlesztés előkészítése történt meg. Az elvégzett tervezés az interneten megvalósuló Levéltári Információs Rendszer kialakításához szükséges. Ezen felül az ÁBTLINFO-ban 29 alkalommal kisebb fejlesztésre, módosításra is sor került, amelyek közül néhány az otthoni munkavégzést tette lehetővé a munkatársak számára. ///

/// Tudományos és köz- művelődési munka

=== Tudományos feldolgozás =====

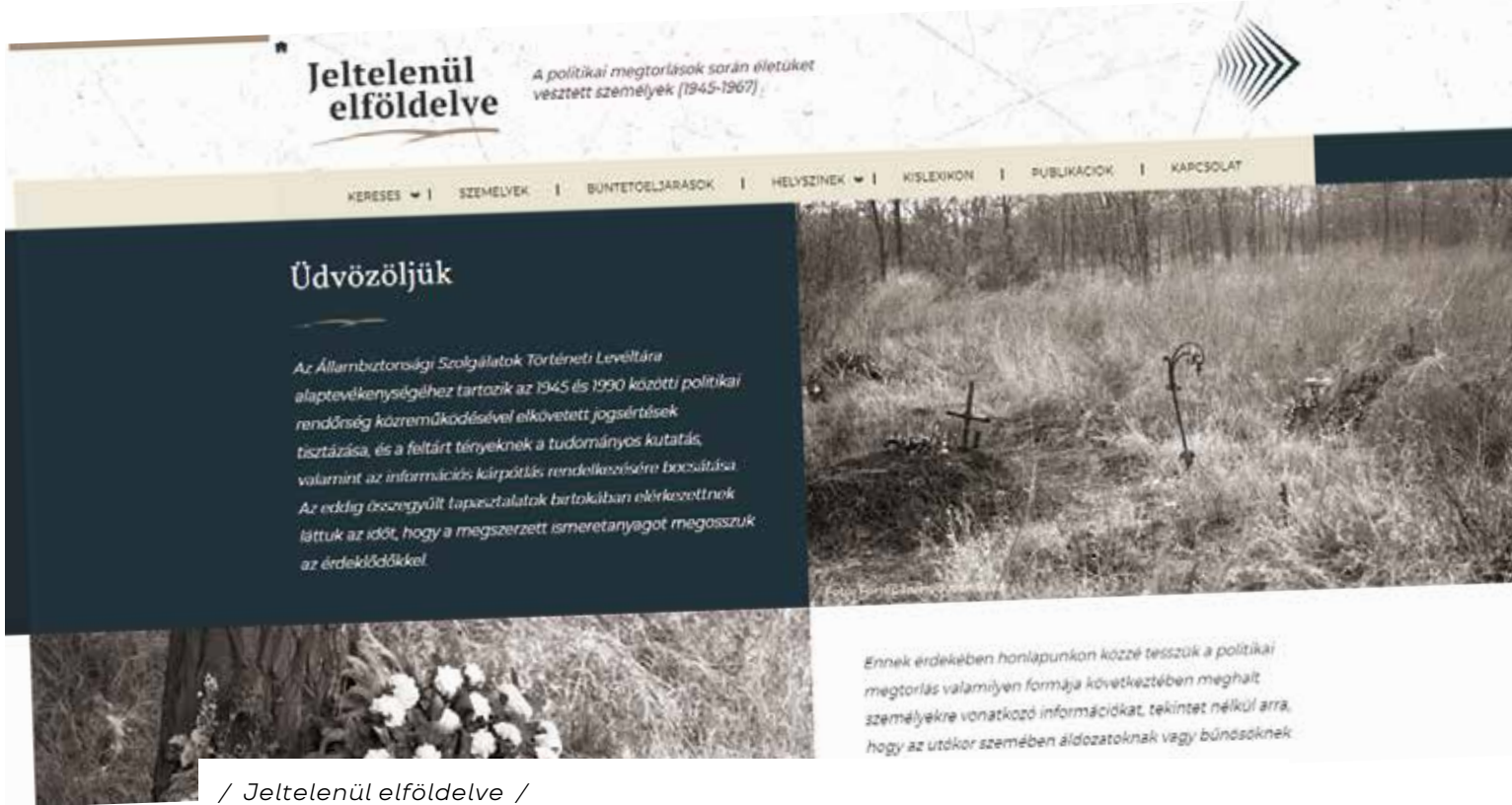
A Történeti Levéltár 2020-as tudományos munkája az intézmény tevékenységét szabályozó törvényi előírásokhoz igazodva az államvédelem-állambiztonság, valamint az 1945 és 1990 közötti magyar történelem témaköreit érintő kutatásokra, az eredmények közzétételére, valamint az intézmény iratait és működését bemutató közművelődési feladatokra koncentrált.

A feladatok ellátását, főként a közművelődés és a nemzetközi kapcsolatok vonatkozásában nehezítette a koronavírus miatti leállás, a rendezvények elmaradása, amelyet az online formák csupán részben tudtak pótolni.

A fenti nehézségek ellenére a Levéltár számos eredményt is elkönnyelhetett. Az intézmény munkatársai **három önálló monográfiát** – Jobst Ágnes: *Csepreg a 20. századi történelem viharában*, Köbel Szilvia: *Az emberi jogok védelmezőiből a „nép ellenségei”*, Krahulcsán Zsolt: *Pártállambiztonság* –, a Levéltár pedig **két tanulmánygyűjteménykötet** – *A Rajk-per éve, Ügynökhistóriák a Lajtán innen és túl* – jelentetett meg. A **több mint nyolcvan megjelent tudományos és ismeretterjesztő publikáció** közül 29 önálló kötetben, a többi tanulmány pedig folyóiratokban jelent meg. Ismeretterjesztő írásokat is közöltek a Levéltár munkatársai számos nyomtatott és elektronikus kiadványban, szám szerint 24-et. A nemzetközi tudományos együttműködés rendkívül korlátozott keretek között folytatódhatott az év folyamán, ennek ellenére 11 idegen nyelvű tanulmány is megjelent a munkatársainak tollából: 6 angol, 3 román és 1-1 német, illetve szlovák nyelven.

Bár a járványhelyzet jelentős mértékben nehezítette, vagy éppen az online térre korlátozta a konferenciákat, a kollégák összesen 32 konferencia előadást vagy önálló előadást tartottak. A tudományos eredmények ismertetése céljából munkatársaink 23 alkalommal szerepeltek valamely online médiumban, rádióban vagy televízióban.

A tudományos életben és a felsőoktatásban végzett tevékenység továbbra is igen jelentős. Opponensként, bizottsági tagként, felkért hozzászólóként 13 alkalommal vállaltak szerepet kollégáink, szakdolgozati vagy doktori témavezetőként ugyancsak 9 ízben szerepeltek a munkatársak. Önálló kötetek vagy tudományos folyóiratokban megjelent tanulmányok lektorálására 14 alkalommal kérték fel a Levéltár kutatóit. Többen is végeztek könyvbemutatók, szakmai beszélgetések idején moderátori tevékenységet, összesen 8 ilyen szereplésre került sor 2020-ban. Két kollégánk folytat jelenleg doktori tanulmányokat. Tudományos folyóiratok (*Betekintő, Egyháztörténeti Szemle,*

Magyar Szemle, Múlt-kor, Múltunk, Rendszerváltó Archívum) szerkesztőségében 7 kolléga szerepel, egyikük két periodikánál is. Ugyancsak a Levéltár tagjainak a tudományos életbe való beágyazottságát jelzi, hogy a kollégák számos tudományos szakmai szervezet munkájában vesznek részt (Hajnal István Kör Társadalomtörténeti Egyesület, Magyar Alkotmányjogászok Egyesülete, Magyar Fotótörténeti Társaság, Magyar Tudományos Akadémia Köztestülete, Magyar Levéltárosok Egyesülete, Magyar Történelmi Társulat).

=== Közművelődés =====

Közművelődési tevékenységünk a nehéz körülmények közepette szintén folytatódott, mind a **Történelmi Kávéház**Z, mind a **DokuFilmklub**, mind pedig a havonta szervezett **épület- és intézmény bemutató séták** számos érdeklődőt vonzottak, ahogyan a **Kulturális Örökség Napjai** programsorozat is. 2020-ban **két rövidfilmet** is készítettünk, amelyek honlapunkon is elérhetők: az egyik néhány percben mutatja be a Levéltár működését és feladatait, a másik az épület történeti és építészeti örökségét ismerteti mintegy 15 percben. **Rendhagyó történelemórát** 8 alkalommal tartottunk középiskolások és egyetemi hallgatók részére.

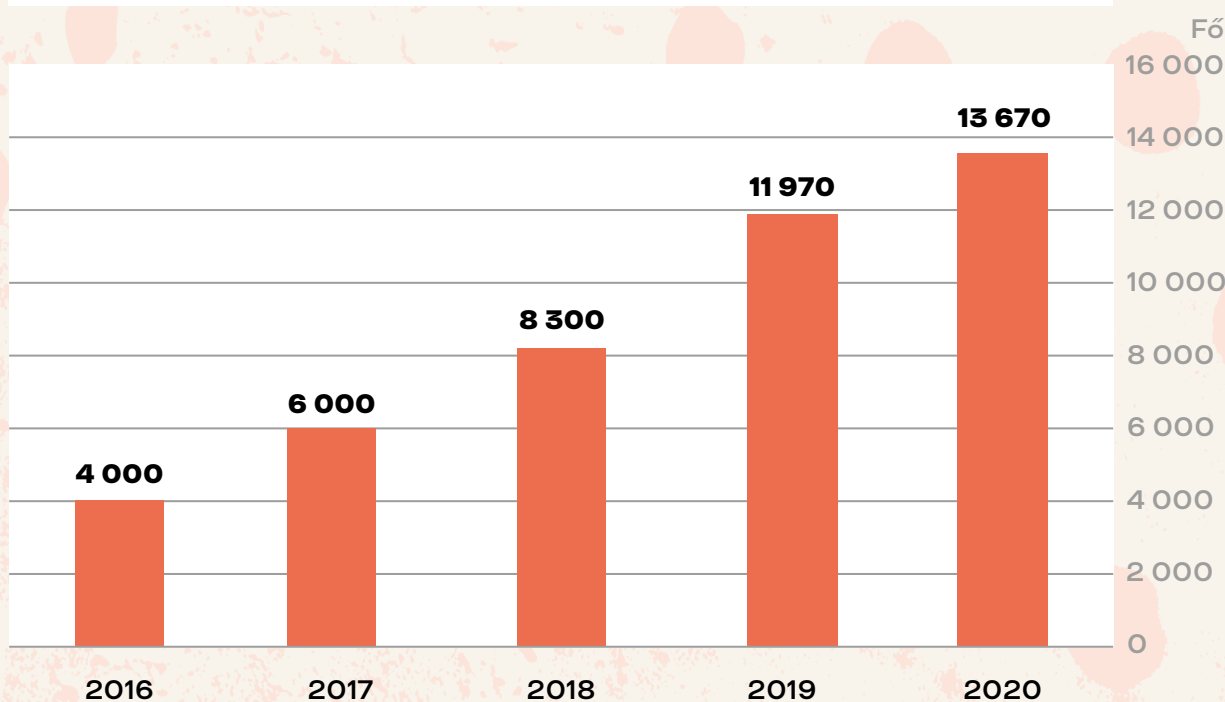
A Levéltár 2020-ban is nagy hangsúlyt fektetett a más hazai kutatóhelyekkel, illetve Levéltárakkal elkezdett **együttműködések** alapján végzett kutatásokra. 2020-ban befejeződtek a még a 2016-ban a Nemzeti Örökség Intézetével közösen megkezdett kutatások, amelyek az 1945 és 1963 közötti időszakban kivégzett, illetve a börtönökben és internálótáborokban elhunyt és a **rákoskeresztúri köztemető 298-as, 299-es és 301-es parcellájában eltemetett személyek életrajzainak** elkészítését tűzték ki célul.

Ezekre az eredményekre is építve, még 2019-ben a Levéltár egy saját honlap és adatbázis tervezésébe kezdett *Politikai megtorlás következtében életüket vesztett személyek* munkacímmel. 2020-ban a *Jeltelenül elföldelve* címmel el is indult a honlap/adatbázis (<https://jeltelenul.hu/>), ahova folyamatosan töltjük fel az 1945–1967 között politikai megtorlások következtében meghalt személyekre és a velük kapcsolatos büntető eljárásokra vonatkozó adatokat.

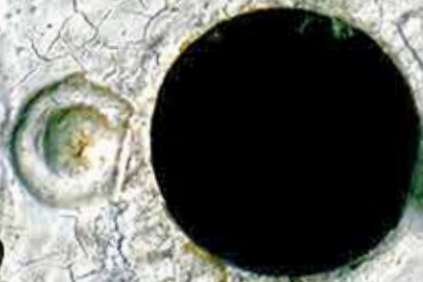
Az év során megkezdődött a tudományos kutatások eredményeit földrajzi vizualizáció révén, az állambiztonság saját tereinek és az általa „felügyelt” magán- és közösségi tereknek a rendszerébe ágyazó **Topotéma Projekt** tervezése és a fejlesztési munkálatok előkészítése.

2020-ban is igyekeztünk a Levéltár ismertségét az egyik legnépszerűbb információs csatornán, a **Facebookon** keresztül is szélesíteni, ez évtől pedig már az **Instagram** felületén keresztül is folyamatosan aktív kapcsolatot tartottunk az érdeklődő állampolgárokkal és kutatókkal. A Levéltár Facebook-oldal kedvelőinek a száma 11 970 fő-ről 13 670 főre nőtt.

= A Facebook-oldal követőinek száma =

2020-ban 1 186 poszt jelent meg a Levéltár Facebook-oldalán, ezeket 20 esetben tízezernél is többen olvasták. A három legnépszerűbb ezek közül: Mensáros László kihallgatásáról szóló jegyzőkönyv 27 800 olvasóval, cikk az 1980-as John Lennon megemlékezéséről 29 600 olvasóval, illetve a *Radics Béla megmondja* című cikk, 33 300 olvasóval. ///

/// **Gazdálkodás**

A Levéltár 2020. évi eredeti kiadási előirányzatainak főösszege 1 383 000 000 forint volt, amelynek a forrását 1 378 000 000 forint költségvetési támogatás, illetve 5 000 000 forint saját bevétel biztosította. 2020. évben a főigazgató 106 főben határozta meg az alaplétszámba tartozó álláshelyek számát.

==== *Költségvetési kiadások* =====

= **Személyi juttatások**

Az eredeti előirányzat 565 900 000 forint, a módosított előirányzat 838 236 621 forint volt, a teljesítés 838 236 621 forint lett.

Az előirányzat év közben az alábbiak szerint változott:

- >>> a választott tisztségviselők és felsővezetők 2020. évi illetménytöbbletének támogatásával kapcsolatos 2020. évi többletkiadások finanszírozása érdekében a PM/2136-2/2020. számú intézkedés alapján 20 172 900 forinttal,
- >>> a Küt. szerinti jogviszony-átalakuláshoz kapcsolódó illetményemelés finanszírozása érdekében 243 525 000 forinttal,
- >>> a költségvetési szervek és a bevett egyházak és belső egyházi jogi személyek foglalkoztatottjainak 2020. évi kompenzációjáról szóló 334/2019. (XII.23.) Korm. rendelet alapján 176 100 forinttal,
- >>> a minimálbér és garantált bérminimum emelkedésével kapcsolatos többletkiadások kiegészítésre a 1497-2/2020. PM számú intézkedés alapján 1 484 686 forinttal,
- >>> az előző évi kötelezettségvállalással terhelt előirányzat-maradvány összegével 61 600 forinttal,
- >>> többletbevételből 2 193 166 forinttal emelkedett.

Mindezekon túl a személyi juttatások előirányzat pályázatokon elnyert összegekkel is emelkedett:

- >>> a 204201/00051 azonosító számú Nemzeti Kulturális Alap (továbbiakban NKA) pályázatán elnyert támogatásból 1 500 000 forinttal,
- >>> az Emberi Erőforrások Minisztériumával kötött VI/2376/2020. számú megállapodás alapján 946 169 forinttal,

>>> az Emberi Erőforrások Minisztériumával kötött VI/1582/2020. számú megállapodás alapján 2 277 000 forinttal.

Az előirányzat felhasználásának főbb irányai:

A személyi juttatásra fordított kiadások legjelentősebb részét a Levéltár feladatait ellátó 106 fő munkatárs illetménye és egyéb juttatásai – jubileumi jutalom, teljesítmény elismerés, utazási költségtérítések, szociális juttatások stb. – jelentették.

A személyi juttatások előirányzata fedezetet nyújtott továbbá a Levéltár 7 éves stratégiájának megvalósítása érdekében kifizetett személyi juttatásokra, valamint a 2020. évben is folytatódó rendezvények – **recki kiállítás, Történelmi KávéháZ, DokuFilmklub** – és a megjelenő új kiadványok, könyvek és a **Betekintő** folyóirat személyi jellegű kiadásainak kifizetésére.

A személyi juttatás kiemelt előirányzaton maradvány nem keletkezett.

= A munkaadókat terhelő járulékok és a szociális hozzájárulási adó

A munkaadókat terhelő járulékok és szociális hozzájárulási adó eredeti előirányzata 109 300 000 forint volt, az előirányzat módosítása után 152 149 361 forintra változott. A teljesítés 143 229 881 forint volt.

Az előirányzat év közben az alábbiak szerint változott:

>>> a választott tisztségviselők és felsővezetők 2020. évi illetménytöbbletének támogatásával kapcsolatos 2020. évi többletkiadások finanszírozása érdekében a PM/2136-2/2020. számú intézkedés alapján 3 346 868 forinttal,

>>> a Küt. szerinti jogviszony-átalakuláshoz kapcsolódó illetményemelés finanszírozása érdekében 45 525 000 forinttal,

>>> 334/2019. (XII. 23.) Korm. rendelet alapján 9 100 forinttal,

>>> a minimálbér és garantált bérminimum emelkedésével kapcsolatos többletkiadások kiegészítésre a 1497-2/2020.PM számú intézkedés alapján 249 824 forinttal,

>>> az előző évi kötelezettségvállalással terhelt előirányzat-maradványból 10 780 forinttal,

>>> a 204201/00051 azonosító számú NKA pályázatán nyert támogatásból 60 000 forinttal,

>>> az Emberi Erőforrások Minisztériumával kötött VI/2376/2020. számú megállapodás alapján 133 641 forinttal,

>>> az Emberi Erőforrások Minisztériumával kötött VI/1582/2020. számú megállapodás alapján 352 935 forinttal emelkedett.

Saját hatáskörben a dologi kiadásokról 171 599 forint került átcsoportosításra. Szintén saját hatáskörben a dologi kiadásokra 5 219 539 forint, a beruházási kiadásokra 1 790 847 forint került átcsoportosításra. A Levéltárat terhelő szociális hozzájárulási adó, rehabilitációs hozzájárulás, munkáltatót terhelő személyi jövedelemadó és táppénz hozzájárulás befizetése megtörtént, a fizetési kötelezettség alapjául szolgáló kiadásokhoz kapcsolódóan.

A 2020. évi előirányzat maradványa 8 919 480 forint, amely kötelezettségvállalással nem terhelt maradvány.

= Dologi kiadások

A dologi kiadások eredeti előirányzata 254 500 000 forint, a módosított előirányzata 247 797 612 forint volt. A teljesítés 247 797 612 forint lett.

Az előirányzat év közben az alábbiak szerint változott:

- >>> a dolgozóknak nyújtott lakáskölcsön visszafizetett részből 91 196 forinttal,
- >>> a 204201/00051 pályázati azonosító számú NKA pályázatából kapott támogatásból 440 000 forinttal,
- >>> az Emberi Erőforrások Minisztériumával kötött VI/2376/2020. számú és a VI/1582/2020. sz. megállapodás alapján 420 440 forinttal és 5 809 592 forinttal emelkedett.

Saját hatáskörben a munkaadókat terhelő járulékról 5 219 539 forint, beruházási kiadásokról 6 785 130 forint került átcsoportosításra.

Saját hatáskörben a munkaadókat terhelő járulékokra 171 599 forint, a beruházási kiadásokra 14 469 936 forint, a felújítási kiadásokra 10 826 750 forint került átcsoportosításra.

A dologi kiadások előirányzat felhasználásának főbb irányai a következők voltak:

- >>> A dologi kiadások előirányzata a Levéltár működéséhez szükséges kiadásokra – az épület üzemeltetésére, a közüzemi díjakra, a karbantartásokra, kisjavításokra, az üzemeltetési anyagok beszerzésére, a takarításra, az őrzés–védelemre, a klímaberendezések éves karbantartására, a felvonó, a gázkazán és a tűzjelző rendszer kötelező felülvizsgálataira, a foglalkozás-egészségügyi szolgáltatásra – nyújtott fedezetet. A Levéltár épületének állagmegóvása és tervszerű karbantartása keretében 2020. évben sor került az irodák egy részének tisztasági festésére, padlóburkolatának cseréjére.
- >>> A Levéltár 7 éves stratégiai fejlesztésével és az elnyert támogatások megvalósításával összefüggésben 2020. évben jelentős összeget fordítottunk az informatikai szolgáltatások igénybevételére, így többek között az Oracle adatbázis szoftver, iktatórendszer és digitalizáláshoz szükséges szoftver licenzek support szolgáltatására, a szélessávú internetszolgáltatás megújítására, valamint IT rendszer telepítés, konfigurálás és migráció szolgáltatásokra, illetve az IT üzemeltetés támogatására.
- >>> A levéltári állományvédelmi (savtalanítási) feladatok végrehajtására – savtalanító gép karbantartására, konzerváló folyadék, japán papír és egyéb segédanyagok beszerzésére – használtuk fel az Emberi Erőforrások Minisztériumával kötött VI/1582/2020. számú megállapodás alapján elnyert támogatást.

A dologi kiadásokon – egyebek mellett a takarékos anyagfelhasználás és a költséghatékony beszerzések eredményeképpen – fel nem használt előirányzatok összegét az intézményi beruházási kiadásokra csoportosítottuk át. A dologi kiadások kiemelt előirányzaton maradvány nem keletkezett.

= Egyéb működési célú kiadások

Eredeti előirányzata az egyéb működési célú kiadásnak nem volt (0 forint), a módosított előirányzat 399 317 forint lett, amely összeg megegyezik a teljesítés összegével, 399 317 forinttal.

Az előirányzaton a Levéltár 2019. évi kötelezettségvállalással nem terhelt maradványának az elszámolása történt meg. Az államháztartásról szóló törvény végrehajtásáról szóló 368/2011. (XII. 31.) Korm. rendelet 150. § (4) bekezdése alapján a költségvetési szerv kötelezettségvállalással nem terhelt költségvetési maradványát az éves beszámolóban a Kincstár által működtetett elektronikus adatszolgáltató rendszerben a Kincstár által történő elfogadását követő tíz munkanapon belül be kell fizetni a Központi Maradvány elszámolási Alap javára. A Levéltár a befizetést határidőre teljesítette.

= Beruházások

A kiadások eredeti előirányzata 439 000 000 forint volt, a módosított előirányzat 447 700 103 forintra változott. A teljesítés 432 615 965 forint lett.

Az előirányzat év közben az alábbiak szerint változott:

- >>> Az Emberi Erőforrások Minisztériumával kötött VI/2376/2020. számú és VI/1582/2020. számú megállapodás alapján 1 455 750 forinttal és 1 060 473 forinttal, összesen 2 516 223 forinttal és a többletbevétel felhasználásával, 975 627 forinttal emelkedett.
- >>> Saját hatáskörben a munkaadókat terhelő járulékról 1 790 847 forint, a dologi kiadásokról 14 469 936 forint került átcsoportosításra.
- >>> Az előirányzat csökkenésére pedig a saját hatáskörben végrehajtott átcsoportosítás miatt (dologi kiadásra 6 785 130 forint, felújítási kiadásokra 4 267 400 forint) került sor.

Az intézményi beruházási kiadások előirányzat felhasználásának főbb irányai a következők voltak:

- >>> A Levéltár 7 éves stratégiai fejlesztése részeként új szerverterem került kialakításra és informatikai eszközökkel felszerelésre, amelyhez kapcsolódóan kiépítésre került egy új optikai gerinchálózat, illetve sor került a rendszer működéséhez szükséges szoftverek beszerzésére is.
- >>> A 2020. évben folytatódott a Levéltári belső információs rendszer (ABTLINFO) és a Levéltári Információs Rendszer (LIR) fejlesztése.
- >>> További felhasználói licenszekkel bővítettük a Levéltárnál 2018. évben bevezetett iktató programot, illetve korszerű irodai szoftver alkalmazásokat szereztünk be az új és a már meglévő számítógépekhez.
- >>> Az elavult informatikai, és irodai eszközöket, szünetmentes áramforrásokat új eszközökre cseréltük, illetve a koronavírus járvány miatt bevezetett otthoni munkavégzés feltételeinek biztosítása érdekében új számítástechnikai eszközöket vásároltunk.
- >>> A Levéltár 2020. évben megkezdte az elhasználódott irodai bútorok cseréjét.

/ Napelemek a Levéltár épületén /

- >>> Korszerűsítettük az 1–3. számú iratraktárak légtechnikai rendszerét a szekrényklíma, a kültéri egység és vezérlés, valamint a légcsatorna rendszer megújításával a biztonságos és folyamatos működés érdekében.
- >>> Az intézmény biztonsági rendszerének korszerűsítése is megkezdődött, első ütemében az épületfelügyeleti rendszer korszerűsítésére került sor.
- >>> A költségmegtakarítás és a zöld energiafelhasználás növelése céljából a Levéltár épületének tetején 50,32 kW teljesítményű hálózatra csatlakozó napelemes rendszer kulcsrakész kiépítése történt meg. A rendszer 2021. januárban megkezdte működését, a beruházás várható megtérülése 8,6 év.

Az intézményi beruházási kiadásokon 2020. évben kötelezettségvállalással terhelt előirányzat-maradvány: 15 084 138 forint, amely az államháztartásról szóló törvény végrehajtásáról szóló 368/2011. (XII.31.) Korm. rendelet 150.§ (1) bekezdésében meghatározottak alapján a kifizetések elhúzódása miatt keletkezett. A Levéltár, mint kötelezettségvállaló érdekkörén kívül felmerülő, általa a kötelezettségvállalás időpontjában előre nem látható, és a kötelezettségvállaló által a pénzügyi teljesítés időpontjáig el nem hárítható körülmény miatt. A maradvány felhasználására 2021. évben kerül sor.

= Felújítások

Az eredeti előirányzat felújítási kiadásokra 14 300 000 forint volt, a módosított előirányzat 29 394 150 forint volt, a teljesítés 29 394 150 forint lett.

Saját hatáskörben a dologi kiadásokról 10 826 750 forint, beruházási kiadásokról 4 267 400 forint került átcsoportosításra.

A felújítási kiadások felhasználásának főbb iránya az épület pincszintjén található vízvezeték rendszernek és a 3. emeleti hűtési gépház korrodált csővezetékeinek és szerelvényeinek cseréje, új vezetékek kiépítése voltak.

A felújítási kiadások kiemelt előirányzaton maradvány nem keletkezett.

==== *Bevételek* =====

= Működési bevételek

Az eredeti előirányzata 5 000 000 forint, a módosított előirányzat 8 168 793 forint volt. A teljesítés 8 168 793 forint lett.

A Levéltár 2020. évben 3 168 793 forint többletbevételt ért el az alaptevékenységéhez kapcsolódó – levéltári kutatók részére fénymásolatok készítése és levéltári iratok savelanítása – szolgáltatásokból. A többletbevételt a személyi kiadások és az intézményi beruházási kiadások kiemelt előirányzatokon használtuk fel.

= Működési célú támogatások államháztartáson belülről

Az eredeti előirányzata 0 forint, a módosított előirányzata 2 000 000 forint volt. A teljesítés 2 000 000 forint lett.

A Nemzeti Kulturális Alaphoz (NKA) benyújtott pályázat alapján az NKA a **Betekintő** című online folyóirat 2020. évi megjelentetésére 2 000 000 forint támogatást adott a Levéltár részére. A támogatás felhasználásáról a Levéltár benyújtotta a szakmai és pénzügyi beszámolóját.

= Felhalmozási célú átvett pénzeszközök

Eredeti előirányzata 0 forint, a módosított előirányzata 91 196 forint volt, a teljesítés 91 196 forint lett. A bevétel a munkatársak részére korábbi években folyósított lakáskölcsön támogatások törlesztő részleteiből 2020. évben befolyt összegből származott. Az előirányzaton keletkezett többletbevétel összegével a dologi kiadások előirányzata került megemelésre.

= Finanszírozási bevételek

Az eredeti előirányzata 1 378 000 000 forint volt, a módosított előirányzat változása 1 705 417 175 forint, a teljesítés 1 705 417 175 forint lett.

Az előirányzat év közben az alábbiak szerint változott:

- >>> A választott tisztségviselők és felsővezetők 2020. évi illetménytöbbletének támogatásával kapcsolatos 2020. évi többletkiadások finanszírozása érdekében a PM/2136-2/2020. számú intézkedés alapján 23 519 768 forinttal,
- >>> a Küt. szerinti jogviszony-átalakuláshoz kapcsolódó illetményemelés finanszírozása érdekében 289 050 000 forinttal,
- >>> a költségvetési szervek és a bevett egyházak és belső egyházi jogi személyek foglalkoztatottjainak 2020. évi kompenzációjáról szóló 334/2019. (XII.23.) Korm. rendelet alapján 185 200 forinttal,
- >>> a minimálbér és garantált bérminimum emelkedésével kapcsolatos többletkiadások kiegészítésre a 1497-2/2020. PM számú intézkedés alapján 1 734 510 forinttal,
- >>> a 2019. évi előirányzat-maradványokkal 471 697 forinttal emelkedett.

Mindezekon túl az Emberi Erőforrások Minisztériumától pályázatokon elnyert (EMMI VI/2376/2000. számú megállapodás és VI/1582/2020. számú megállapodás) összegekkel is 2 956 000 forinttal és 9 500 000 forinttal is emelkedett.

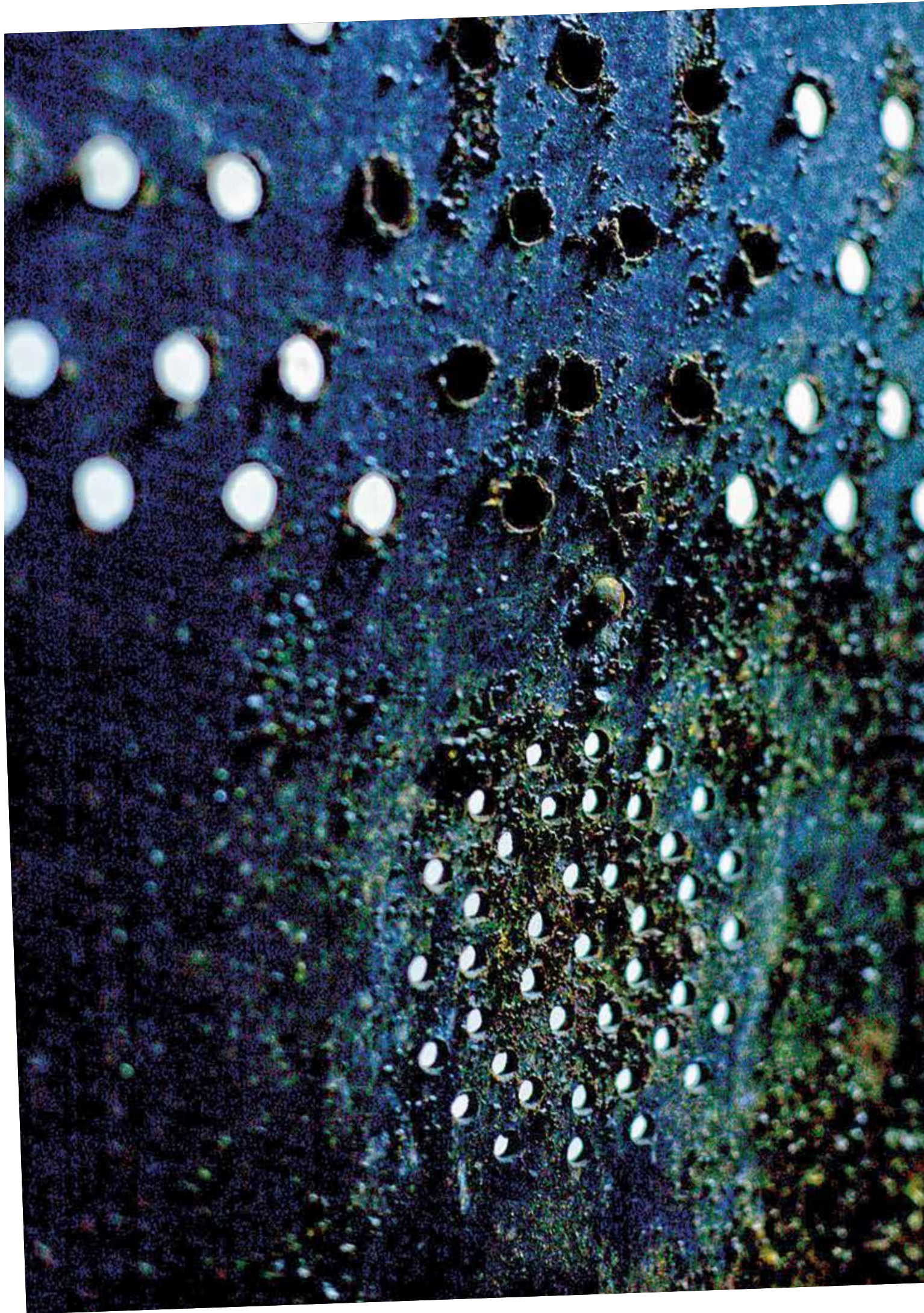
==== A 2020. évi gazdálkodás összefoglalása =====

A 2020. évi gazdálkodásból származó előirányzat-maradvány összesen 24 003 618 forint volt, az alábbi megoszlásban:

= A 2020. évi előirányzat-maradvány főbb jogcímei =

Kötelezettség-vállalással terhelt előirányzat-maradványok	(forint)
Beruházási kiadások	15 084 138
Összesen:	15 084 138
Kötelezettség-vállalással nem terhelt előirányzat-maradványok	(forint)
Munkaadókat terhelő járulék	8 919 480
Összesen:	8 919 480

A Levéltár a gazdálkodását a hatályos jogszabályokban és a belső szabályzataiban előírtak szerint végezte. A Levéltár rendelkezésére álló kiadási előirányzatok biztosították az alapfeladatok ellátásához és a Levéltár 7 éves stratégiai céljaiban meghatározott feladatokhoz szükséges pénzügyi fedezetet. A működési és felhalmozási kiadások finanszírozása, a szállítói számlák kifizetése folyamatosan biztosított volt. A Levéltár 2020. évben többletbevételt ért el az alaptervekenysége körében nyújtott szolgáltatásokból, illetve sikeres pályázatainak alapján a feladatai ellátáshoz pályázati támogatáshoz is jutott. A Levéltár gazdálkodását a hatékonyság, átláthatóság és ellenőrizhetőség jellemezte. ///

/// Publikációk, 2020

= Bandi István

= Tanulmány folyóiratban

Az 1989-es romániai forradalomba való magyar beavatkozás kérdése. *Betekintő*, 2020/2. 99–123. https://betekinto.hu/sites/default/files/betekinto-szamok/2020_2_bandi.pdf

= Idegen nyelven megjelent tanulmány

Stalinizarea sistemului academic și universitar din Ungaria în perioada postbelică. In *O utopie devenită realitate: învățământul superior în RSS Moldovenească – de la planificare la reproducere*, Chișinău, Ed. Lexon, 2020, 165–186.

Umbre ale „fericitului” regim Kádár.

O investigație istorică fără ocolșuri despre recrutarea și folosirea informatorilor minori din cadrul Ordinului Benedictin în anii '60. In *Caietele CNSAS*, București, CNSAS, 2020, 235–246.

Influențe pseudo-istoriografice ale structurilor de securitate ceaușiste asupra grupărilor național-populiste din exilul românesc. Studiu de caz: „protocronismul” lui Iosif Constantin Drăgan, 56–58. In *Conferința „Latinitate, Romanitate, Românităte”*, Chișinău, Moldova, 6–7 noiembrie 2020. Chișinău, CEP USM, 2020, 56–58.

On the access to the secret service documents in the archives of the College for the Examining of the Archives of the Securitate in Bucharest. *National Security Review*, 2020/2. 65–79.

= Baráth Magdolna

= Szerkesztett kötet

Ügynökhistóriák a Lajtán innen és túl. Hírszerzéstörténeti tanulmányok. Társszerkesztő: Székér Nóra. Budapest – Pécs, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – Kronosz Kiadó, 2020. 298. (Közelmúltunk hagyatéka)

= Tanulmányok gyűjteményes kötetben

A sztálini rendszer létrejötte a kelet-európai államokban. In *A Rajk-per éve: közelítések 1949-hez.* Szerkesztette: Takács Tibor. Budapest–Pécs, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – Kronosz Kiadó, 2020. 35–47.

A magyar hírszerzés Ausztriában. Társszerző: Gecsényi Lajos. In *Ügynökhistóriák a Lajtán innen és túl. Hírszerzéstörténeti tanulmányok.* Szerkesztette: Baráth Magdolna, Székér Nóra. Budapest – Pécs, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – Kronosz Kiadó, 2020. 99–126.

= Idegen nyelven megjelent tanulmány

Ungarn in der „Ostpolitik“ der Bundesrepublik Deutschland. In *Entspannung im Kalten Krieg. Das Weg zum Moskauer Vertrag*. Hg. Michael Borchard, Stefan Karner, Hans Jürgen Küsters–Peter. Ruggenthaler. Lexkam Verlag, 2020. 511–533.

= **Cseh Gergő Bendegúz**

= Beszámoló

Titkosszolgálati Levéltár a 21. században. Beszámoló a Történeti Levéltár 2019. évi tevékenységéről. Budapest, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára, 2020. 50.

Beszámoló a Levéltári Szakfelügyelet 2019. évi munkájáról és ellenőrzési tapasztalatairól. *Levéltári Szemle*, 2020/1. 5–20.

= Idegen nyelven megjelent tanulmány

The new role of the Historical Archives. Cultural education and awareness-raising at a secret service archive. In *Archiwa wyodrębnione w polskiej sieci archiwalnej*. Ed. Andrzej Jabłońskiego. Szczecin, 2020. 149–164.

= **Cserényi-Zsitnyányi Ildikó**

= Tanulmányok gyűjteményes kötetben

A Rajk-ügy járatái Petőfibányán. In *A Rajk-per éve: közelítések 1949-hez*. Szerkesztette: Takács Tibor. Budapest – Pécs, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – Kronosz Kiadó, 2020. 87–96.

Két ügynöktörténet Ausztria megszállási zónáiban. Társszerző: Szekér Nóra. In *Ügynökhistóriák*

a Lajtán innen és túl. Hírszerzéstörténeti tanulmányok. Szerkesztette: Baráth Magdolna, Szekér Nóra. Budapest – Pécs, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – Kronosz Kiadó, 2020. 165–185.

= **Ehrenberger Róbert**

= Tanulmány folyóiratban

A BM III/V. Csoportfőnökség szervezettörténete 1971–1990 között. *Szakmai Szemle*, 2020/1. 7–23.

= **Jobst Ágnes**

= Önálló kötet

Csepreg a 20. századi történelem viharában (1900–1960). Szombathely, Szülőföld Kiadó, 2020. 232.

= Tanulmányok gyűjteményes kötetben

Az oberammergaui NATO-kiképzőközpont magyar tagozatának felderítése. In *Ügynökhistóriák a Lajtán innen és túl. Hírszerzéstörténeti tanulmányok*. Szerkesztette: Baráth Magdolna, Szekér Nóra. Budapest – Pécs, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – Kronosz Kiadó, 2020. 127–144.

Egy megfigyelt falu. In *Az árnyékos oldalon. Vidéki Magyarország a rövid hatvanas években*. Szerkesztette: Horváth Gergely Krisztián, Csikós Gábor. Budapest, Nemzeti Emlékezet Bizottsága – MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont, 2020. 263–287.

= Tanulmány folyóiratban

Az 1989-es év magyar eseményeinek sajtóvisszhangja Ausztriában.

Betekintő, 2020/1. 7–23. https://betekinto.hu/hu/2020_1_jobst

= Ismeretterjesztő írások

A vasfüggönytől a határnyitáig. *Ars Militaria Blog*, 2020. május 11. 1–6. https://arstmilitaria.blog.hu/2020/05/11/a_vasfuggonytol_a_hatarnyitasig

A vasfüggöny magyar szakaszának utolsó áldozatai. *Ars Militaria Blog*, 2020. június 7. 1–7. https://arstmilitaria.blog.hu/2020/06/07/a_vasfuggony_magyar_szakaszanak_utolso_aldozatai

A keletnémet menekültek és a határnyitás. *Ars Militaria Blog*, 2020. augusztus 19. 1–7. https://arstmilitaria.blog.hu/2020/08/19/a_keletnemets menekultek_es_a_hatarnyitas

= Kis Péter

= Tanulmány folyóiratban

Vidéki jogászprofesszorok 1948-ban az állambiztonság szemével. *Betekintő*, 2020/4. 101–126. https://betekinto.hu/sites/default/files/betekinto-szamok/2020_04_kis_p.pdf

= Recenzió

Bölcsészhallgatók forradalma. Zsebők Csaba: Tiszta szívvel 1956-ban. A „Kolhoz Kör” a forradalom (egyik) szellemi előkészítője. *Betekintő*, 2020/2. 127–134. https://betekinto.hu/sites/default/files/betekinto-szamok/2020_2_kis.pdf

= Köbel Szilvia

= Önálló kötet

Az emberi jogok védelmezőiből a „nép ellenségei”: A Magyar

Közigazgatási Bíróság megszüntetése 1949-ben. Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, 2020. 166. (Jog és állam, 27.)

= Tanulmányok gyűjteményes kötetben

Az emberi jogok védelmezőjéből a „nép ellensége. A Magyar Közigazgatási Bíróság 1949-ben történt megszüntetésének előzményei és következményei. In *A Rajk-per éve: közelítések 1949-hez*. Szerkesztette: Takács Tibor. Budapest – Pécs, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – Kronosz Kiadó, 2020. 241–261.

Kémkedési ügy a nyolcvanas évek végén, Magyarországon – a „fennálló rend” elleni bűncselekmények kontextusában. In *Ügynökhistóriák a Lajtán innen és túl. Hírszerzés-történeti tanulmányok*. Szerkesztette: Baráth Magdolna, Szekér Nóra. Budapest – Pécs, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – Kronosz Kiadó, 2020. 243–257.

„Presbitérium [...] kijelenti, hogy [...] iskoláinkról nem állhat jogában lemondania.”: Adalékok a kőröshegyi református gyülekezet történetéhez. In *Hagyomány, Identitás, Történelem 2019*. 2. köt. Szerkesztette: Kiss Réka, Lányi Gábor. Budapest: Károli Gáspár Református Egyetem Egyház és Társadalom Kutatóintézetének Reformáció Öröksége Műhelye – Hittudományi Kar Egyháztörténeti Kutatóintézet, 2020. 291–312. (Reformáció Öröksége Könyvek, 3/2.)

= Tanulmány folyóiratban

„A múltban ezer év alatt nem hazudtak annyit, mint most 5 perc alatt”. Magyar református lelkészek

hollandiai emigrációban, 1. *Betekintő*, 2020/4. 69–98. https://betekinto.hu/sites/default/files/betekinto-szamok/2020_04_kobel.pdf

A budapesti evangélikus gyülekezeteket érintő kitelepítések dokumentumai : A pártállami egyháztörténelem sajátos metszete. In *SOLA SCRIPTURA*, 2020/3. 33–49.

A kőröshegyi református gyülekezet történetéhez, 3. 400 éves a kőröshegyi református gyülekezet. *Református JÓ Hír*, 2020/1. 6–8.

= **Krahulcsán Zsolt**

= Önálló kötet

Pártállambiztonság. Arcképek Kádár titkosszolgálatából. Budapest, Nemzeti Emlékezet Bizottsága, 2020. 230.

= Tanulmány gyűjteményes kötetben

Kádár János és a Belügyminisztérium Politikai Kollégiuma (1948–1950). In *A Rajk-per éve: közelítések 1949-hez.* Szerkesztette: Takács Tibor. Budapest – Pécs, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – Kronosz Kiadó, 2020. 213–226.

= Tanulmány folyóiratban

Nyilasból kommunista: Egy átvedlés története. Csehi Ferenc és a magyar állambiztonsági szervek. *Arc és Álarc*, 2020/1. 9–25.

= Recenzió

Feitl István: Az államszocialista korszak alparlamentje című könyvéről. *Parlamenti Szemle*, 2020/1. 193–198.

= **Mészáros Dániel**

= Recenzió

Források a határtalan sugárzásról. „Ez a sugárzás nem ismer határokat” Dokumentumok a csernobili katasztrófa magyarországi következményeiről. Budapest, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – Kronosz Kiadó 2020. *Sic Itur ad Astra*, 72. 2020. 303–306.

= **Müller Rolf**

= Tanulmányok gyűjteményes kötetben

Dr. Podhradszky Lajos eltűnt. In *A Rajk-per éve: közelítések 1949-hez.* Szerkesztette: Takács Tibor. Budapest – Pécs, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – Kronosz Kiadó, 2020. 17–32.

A szabólegény. Szövegek és képek Péter Gáborról. In *Örökség, történelem, társadalom. A Hajnal István Kör – Társadalomtörténeti Egyesület 2018. évi, szentendrei konferenciájának tanulmánykötete.* Szerkesztette: Szívós Erika, Veress Dániel. (Rendi társadalom – polgári társadalom 32.) Budapest, Hajnal István Kör – Társadalomtörténeti Egyesület, 2020. 240–255.

= Idegen nyelven megjelent tanulmány

Flaneur in the Revolutionary Space. The Scene and its Memory. In „*Critical Autumn*” – 1956. *Studies about the Hungarian October.* Editor in chief: Sándor Óze. Editors: Martin Gulyás, Ádám Török. Budapest, St. Stephen's Society Publishers to the Holy See. 2020. 195–218.

= Orbán-Schwarzkopf Balázs

= Idegen nyelven megjelent tanulmány

Hungarian state security and international terrorism in the 1980s. In *Terrorism in the Cold War – State support in Eastern Europe and the Soviet Sphere of Influence*. Ed. Adrian Hänni, Thomas Riegler, Przemyslaw Gasztold. London, Bloomsbury, 2020. 123–142.

= Orgoványi István

= Idegen nyelven megjelent tanulmány

Vom Ausbau bis zum Abbau. Die Geschichte des Eisernen Vorhangs in Ungarn. *Zeitschrift des Forschungsverbundes*, 2020. 45. 56–67.

= Palasik Mária

= Tanulmányok gyűjteményes kötetben

Az Országgyűlés elnökei a második világháború végétől a kommunista hatalomátvételig (1944. december – 1949. május) = The Speakers of the National Assembly, from the end of World War II to the Communist takeover. (December 1944 – May 1949). In *A Magyar Országgyűlés képviselőházi elnökeinek arcképcsarnoka = Portrait Gallery of the Speakers of the Hungarian Parliament*. Szerkesztő: Bellavics István, Pelyach István. (Nemzet Főtere Kézikönyvek) Budapest, Országház Könyvkiadó, 2020. 201–233.

Egy magyar hírszerző tiszt rejtélyes eltűnése. Bécs, 1953. május. In *Ügynökhistóriák a Lajtán innen és túl. Hírszerzéstörténeti tanulmányok*. Szerkesztette: Baráth Magdolna, Szekér Nóra. Budapest –

Pécs, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – Kronosz Kiadó, 2020. 187–218.

= Tanulmány folyóiratban

„A hazatért személyek nagy része megtévedt ember...” Az állambiztonsági szervek szerepe az 1956-os emigráció hazatelepítésében. *Betekintő*, 2020/4. 31–51. https://betekinto.hu/sites/default/files/betekinto-szamok/2020_04_palasik.pdf

= Ismeretterjesztő írások

Kísérletek a trianoni határok megváltoztatására 1945–1946-ban. *Tárogató*, 2020/6. 26–30.

Az ötvenes évek diktatúrája Magyarországon és az 56-os forradalomhoz vezető út. *Tárogató*, 2020/10. 14–19.

Magyar egyetemisták odüsszeiája a nagyvilágban 1944–1946. Breslau és Drezda. 1. rész. *Tárogató*, 2020/11. 22–26.

Magyar egyetemisták odüsszeiája a nagyvilágban 1944–1946. Halle és Bajorország. 2. rész. *Tárogató*, 2020/12. 22–26.

= Idegen nyelven megjelent tanulmány

From the Budapest Dance Palace to the Autopsy Table. The Lapusnyik Case, or the Defection and Death of a Secret Agent at the Beginning of the Kádár Era. *Securitas Imperii*, 37. 2020/2. 166–186.

= Papp István

= Tanulmányok gyűjteményes kötetben

Szabó Dezső temetése és a Rajk-per. In *A Rajk-per éve: közelítések*

1949-hez. Szerkesztette: Takács Tibor. Budapest – Pécs, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – Kronosz Kiadó, 2020. 109–136.

Kulturális politika. In *A Horthy-korszak vitatott kérdései*. Szerkesztette: Tomka Béla. Budapest, Kossuth Kiadó, 2020. 120–125.

Veres Péter In *Nemzeti évfordulóink 2020*. Szerkesztette: Gazda István et al. Budapest, Petőfi Irodalmi Múzeum, 2020. 48–49.

Egy valódi reform: a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztérium megalapítása 1967-ben. In *Fejezetek a magyar közigazgatás történetéből. 1945–1990*. Szerkesztette: L. Balogh Béni. Budapest, Magyar Nemzeti Levéltár – Magyar Kormánytisztviselői Kar, 2019. 91–102.

= Tanulmány, közlemény folyóiratban

Mérhető-e a történész munkája? *Országút*, 2020. július 10. 12–13.

= Recenzió

A Jurtától a Hősök teréig. Kiss Gy. Csaba: Haminc év után: 1988–1989. *Betekintő*, 2020/1. 111–122. https://betekinto.hu/sites/default/files/betekinto-szamok/2020_1_papp.pdf

= Ismeretterjesztő írások

A „daddy sír” – ötvenhat alulnézetből. *Válasz Online*, 2020. október 22. <https://www.valaszonline.hu/2020/10/22/1956-papp-istvan-sztori/>

Irodalmunk leghíresebb kísérleti alanya volt – búcsú Németh Ágnestől.

Válasz Online, 2020. július 27. <https://www.valaszonline.hu/2020/07/27/nemeth-agnes-gigi-nekrolog-papp-istvan/>

www.valaszonline.hu/2020/07/27/nemeth-agnes-gigi-nekrolog-papp-istvan/

Az árva kelés – Bálint György emlékére. *Válasz Online*, 2020. június 22. <https://www.valaszonline.hu/2020/06/22/balint-gyorgy-nekrolog/>

Így hathatott Osoóri költészete a Quimby leghíresebb dalára – gondolatok a 90. születésnapra. *Válasz Online*, 2020. február 3. <https://www.valaszonline.hu/2020/02/03/osoori-sandor-go-papp-istvan-essze/>

= Pócs Nándor

= Recenziók

A Nyárad menti Prométheusz. Gagy József: Aki tudta, vitte. Lopás, közösség, társadalom. Csíkszereda, Pro-Print, 2018. *Betekintő*, 2020/4. 157–164. https://betekinto.hu/sites/default/files/betekinto-szamok/2020_03_pocs.pdf

Kentaurok. Bartha Ákos: Populizmus, népiség, modernizáció. Fejezetek a kelet-közép-európai politikai gondolkodás 20. századi történetéből. *Történelmi Szemle*, 2020/2. 363–369.

= Ismeretterjesztő írások

Krakkói vonat – Az elárvult Közép-Európa nyomában. *Válasz Online*, 2020. február 13. <https://www.valaszonline.hu/2020/02/13/lengyelorszag-kozep-europa-varso-lublin-bialystok-torun-utirajz/>

= Soós Mihály

= Tanulmány folyóiratban

Portugália a szegfűk forradalma után (1974–1976). Szocializmus vagy polgári demokrácia? A portugál „rendszer váltás” a magyar állambiztonsági szervek iratainak tükrében, 2. *Arc és Álarc*, 2020/1. 111–134.

= Sz. Kovács Éva

= Tanulmány gyűjteményes kötetben

„Ölel barátod, Lehel”. Ausztriába telepített magyar ügynökök tevékenysége (1945–1965). In *Ügynökhistóriák a Lajtán innen és túl. Hírszerzéstörténeti tanulmányok*. Szerkesztette: Baráth Magdolna, Szekér Nóra. Budapest – Pécs, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – Kronosz Kiadó, 2020. 145–163.

= Szekér Nóra

= Szerkesztett kötet

Ügynökhistóriák a Lajtán innen és túl. Hírszerzéstörténeti tanulmányok. Társszerkesztő: Baráth Magdolna. Budapest – Pécs, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – Kronosz Kiadó, 2020. 298. (Közelmúltunk hagyatéka)

= Tanulmányok gyűjteményes kötetben

Egy spanyol–magyar diplomáciai játszma a hidegháborús játéktérben. A spanyol köztársasági kormány képviselője Budapesten és a Magyar Királyi Követség Madridban. In *A Rajk-per éve: közelítések 1949-hez*. Szerkesztette: Takács Tibor. Budapest – Pécs,

Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – Kronosz Kiadó, 2020. 185–212.

Két ügynöktörténet Ausztria megszállási zónáiban. Társszerző: Cserényi-Zsitnyányi Ildikó. In *Ügynökhistóriák a Lajtán innen és túl. Hírszerzéstörténeti tanulmányok*. Szerkesztette: Baráth Magdolna, Szekér Nóra. Budapest – Pécs, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára – Kronosz Kiadó, 2020. 165–185.

A lengyel–magyar barátság, mint ellenzéki magatartás. In *Hervainé Szabó Gyöngyvér köszöntésére*. Szerkesztette: Folmeg Márta, Lőrinczné Bencze Edit, Simándi Irén. Székesfehérvár, Enigma 2001, 2020. 338–346.

A német birodalmi nyomás és a titkos társaságok a Magyar Testvéri Közösség és a Magyar Függetlenségi Mozgalom tevékenységének példáján. In *Magyar Világ 1938–1940*. Szerkesztette: Vizi László Tamás. Budapest, Magyarságkutató Intézet, 2020. 203–225.

= Tanulmányok folyóiratban

A lengyel-magyar barátság dimenziói a kommunista diktatúra idején. *Magyar Szemle*, 2020/3–4. 49–61.

Fizikus az állambiztonság hálójában. *Betekintő*, 2020/4. 53–86. https://betekinto.hu/sites/default/files/betekinto-szamok/2020_04_szeker.pdf

Tapasztalat és realitás. A jelenlévő múlt és jelen: A Lakiteleki Találkozó előtti időperspektívák. *Rendszerváltó Archívum*, 2020/3. 3–18.

= Ismeretterjesztő írások

A kistarcsai toloncház embermentő parancsnoka. *BBC History*, 2020/8. 48–65.

Zsindely Ferenc karácsonyai. *Országút*, 2020/25–26. 54–57.

= Idegen nyelven megjelent tanulmányok

Those who are not against us, are they with us? – Cultural Policy of the Kádár Consolidation and the Opposition of the Political System in Hungary. *Securitas Imperii*, 2020/1. 170–192.

Jedna revolúcia, jedna strana. jedna zmena režimu – Vnímanie a interpretácia revolúcie z roku 1956 pod Kádárovou diktatúrou a počas zmeny politického systému v Maďarsku. *Pamät' národa*, 2020/4. 44–59.

= Szőnyi Tamás

= Recenzió

Outcome. Molnár Gál Péter: *Coming out*. Bp. Magvető, 2020. *Betekintő*, 2020/4. 129–138.
https://betekinto.hu/sites/default/files/betekinto-szamok/2020_04_szonyei.pdf

= Ismeretterjesztő írások

Újabb akták a zenészvilágról, 1. Sakkfigurák. *Magyar Narancs*, 2020. december 17. 84–85.

„Plátói félelem” – Sylvia Sasse, Krasznahorkai Kata és Inke Arms kurátorok a „Művészek és ügynökök” című kiállításról. *Magyar Narancs*, 2020. május 14. 24–26.

= Idegen nyelven megjelent tanulmány

„Reales Netzwerk” virtuelle Akte. Die Rekonstruktion von „Pécsi Zoltán”

verschollener Arbeitsakte. In *Artists & Agents. Performancekunst und Geheimdienste*. Hg. Kata Krasznahorkai, Sylvia Sasse. Leipzig, Spector Books, 2020. 43–63.

= Takács Tibor

= Szerkesztett kötet

A Rajk-per éve: közelítések 1949-hez. Budapest – Pécs, Állambiztonsági Szolgálatok Történelmi Levéltára – Kronosz Kiadó, 2020. 276. (Közelmúltunk hagyatéka)

= Tanulmányok gyűjteményes kötetben

Terhes örökség, avagy a történelem helye: az állambiztonsági iratokról. In *Örökség, történelem, társadalom*. Szerkesztette: Szívós Erik, Veress Dániel. (Rendi társadalom – polgári társadalom 32.) Budapest, Hajnal István Kör – Társadalomtörténelmi Egyesület, 2020. 142–155.

A Rajk-per éve? Rövid bevezető egy hosszú esztendőhöz. In *A Rajk-per éve: közelítések 1949-hez*. Szerkesztette: Takács Tibor. Budapest – Pécs, Állambiztonsági Szolgálatok Történelmi Levéltára – Kronosz Kiadó, 2020. 7–13.

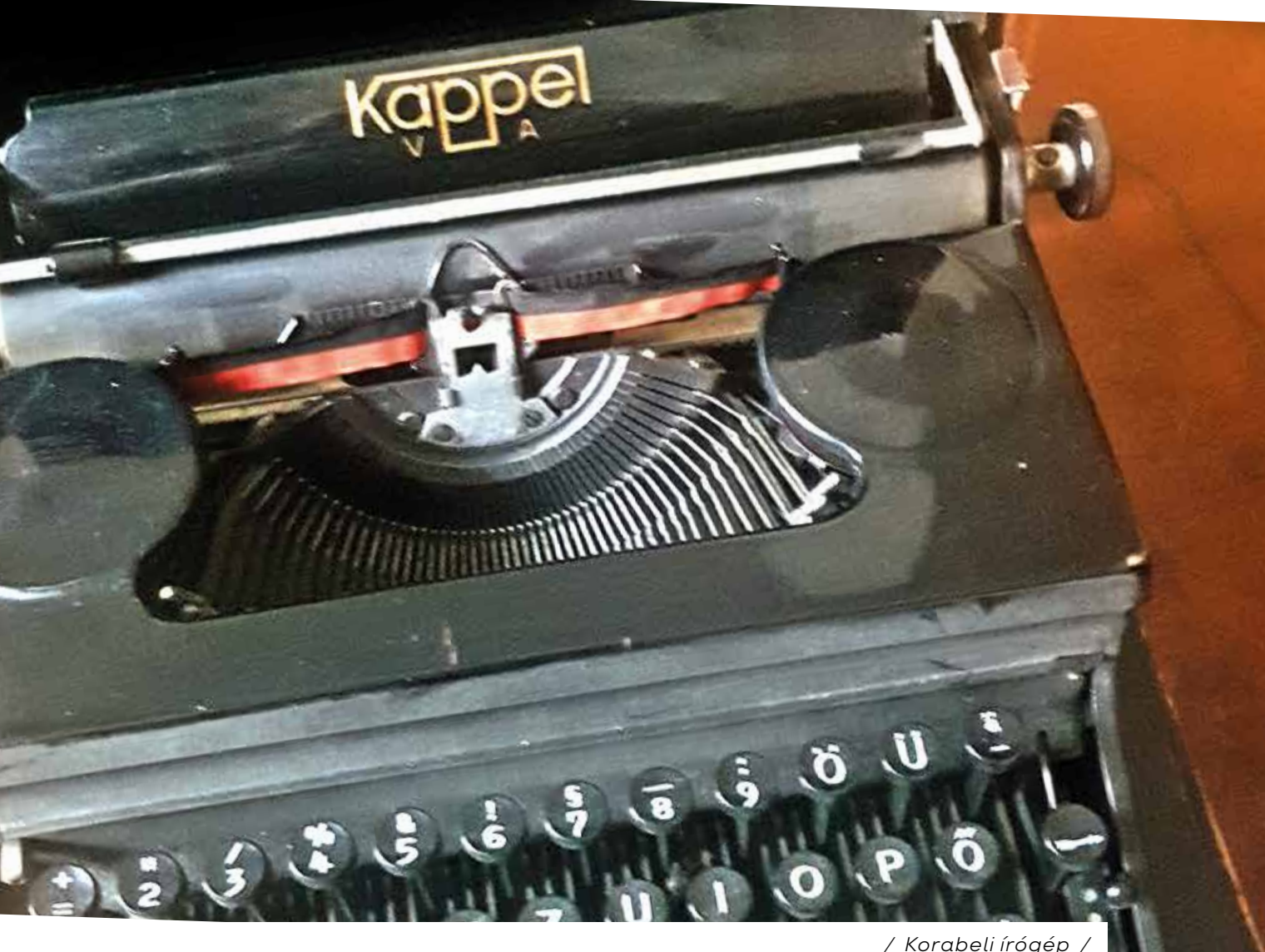
= Tanulmányok folyóiratban

Dünyögtek egy új mesét. A nyíregyházi punk és az állambiztonság a nyolcvanas években. *Arc és Álarc*, 2020/2. 29–46.

A forradalom mint emlékmű és (mű) történelem: 1972. március 21. A 70 éves Gyáni Gábornak. *Betekintő*, 2020/2. 7–33. https://betekinto.hu/sites/default/files/betekinto-szamok/2020_2_takacs.pdf

Zongorajáték, avagy a kollaboráció módozatai. *Arc és Álarc*, 2020/1. 53–75.

/ Korabeli írógép /

= Ismeretterjesztő írások

A budapesti 7. 1-es focidiadal az ávosok szemével. *Dívány*, 2020. június 21. <https://divany.hu/vilagom/2020/06/21/a-budapesti-diadal-az-avosok-szemevel/>

Az Országház titkos élete a Kádár-korszakban. *Dívány*, 2020. április 23. <https://divany.hu/vilagom/2020/04/23/az-orszag haz-titkos-elete-a-kadar-korszakban/>

= **Tóth Eszter**

= Ismeretterjesztő kötet

*Az első szabad választék.
Demonstrációktól a választásokig.*

Szerkesztette: Tóth Eszter.
Budapest, Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára, 2020. 58.

= **Vörös Géza**

= Tanulmány folyóiratban

Apácák a politikai rendőrség célkeresztjében, avagy mennyit ér egy lehallgatókészülék? *Korall*, 79. 2020. 66–86. ///

==== *Impresszum* =====

Összeállította:

Bikki István
Cseh Gergő Bendegúz
Papp István
Szuhanyik Zoltán
Tóth Eszter
Vörös Géza

Kiadó:

Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára, 2021
1410 Budapest, Pf. 119

www.abtl.hu

Felelős kiadó:

Cseh Gergő Bendegúz főigazgató

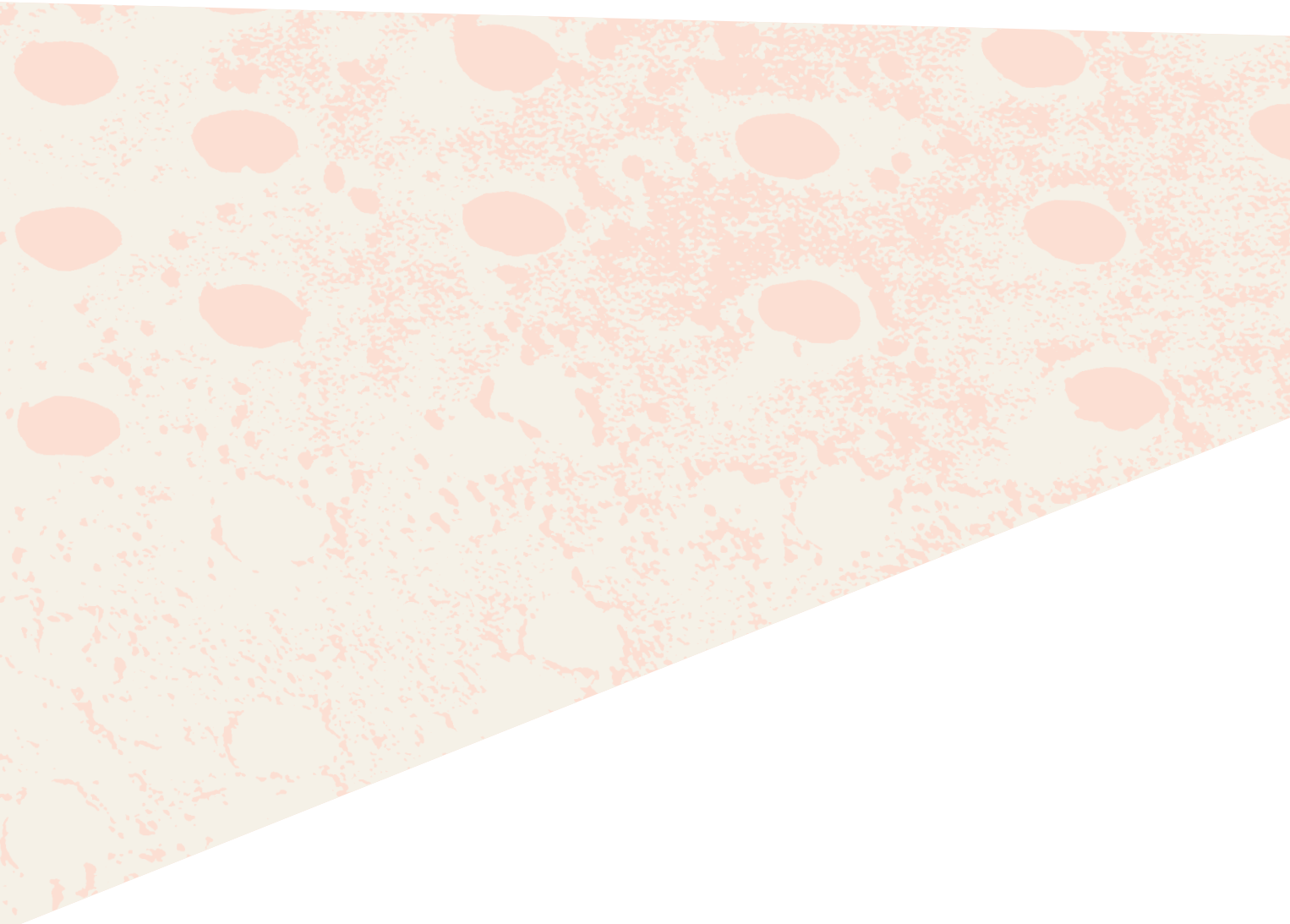
ISBN 978-615-6052-08-7

Kiadványterv és nyomdai előkészítés:

Te-Art-Rum Művészeti Bt., Budapest

Nyomdai kivitelezés:

StanctechNIK Digital Kft., Budapest

ISBN 978-615-6052-08-7

9 786156 052087

